

Kommunikasjon i krisehåndtering

*Et studie av politiets underbyggelse av tillitt gjennom kommunikasjon
døgnet etter terrorangrepet
22. juli 2011.*

Adrian Hågensen

KRIGSSKOLEN

Bachelor i militære studier, ledelse og landmakt

Krigsskolen
2016

Innholdsfortegnelse

Forord.....	4
1 Innledning.....	5
1.1 Bakgrunn	5
1.2 Problemstilling.....	6
1.3 Avgrensning.....	6
1.4 Begrepsavklaringer:.....	7
2 Metode.....	8
2.1 Metodevalg	8
2.1.1 Utarbeidelse av teoretisk perspektiv og analyseverktøy	8
2.1.2 Valg av datagrunnlag	9
2.2 Metodekritikk	10
2.3 Kildevalg og kildekritikk.....	11
3 Teori	12
3.1 Antonovskys teori om sense of coherence	12
3.2 Hvordan og hvorfor identifisere SOC i kommunikasjon?.....	13
3.3 Begripelighet, håndterbarhet og meningsfullhet	13
Begripelighet:	13
Håndterbarhet:	14
Meningsfullhet:	15
3.4 Analyseverktøy og forholdet mellom komponentene	17
4 Analyse av politiets pressekonferanser	18
4.1 Innledning til analysen.....	18
4.2 Underbyggelse av begripelighet	18
4.3 Underbyggelse av håndterbarhet	25
4.4 Underbyggelse av meningsfullhet	31
5 Oppsummering av funn.....	35
6 Konklusjon	37
6.1 Erfaringer med SOC som analyseverktøy	37
6.2 Videre forskning	38
7 Referanser.....	40
Vedlegg	42

Vedlegg 1: Første pressekonferanse	42
Vedlegg 2: Andre pressekonferanse	52
Vedlegg 3: Tredje pressekonferanse	55
Vedlegg 4: Fjerde pressekonferanse	58
Vedlegg 5: Femte pressekonferanse	65
Vedlegg 6: Sjette pressekonferanse	70
Vedlegg 7: Syvende pressekonferanse	80

Forord

Jeg ønsker spesielt å takke min veileder Carsten F. Rønnfeldt ved Krigsskolen for god oppfølging og konkrete tilbakemeldinger. Han har utfordret meg på en måte som har bidratt til fremdrift og skjerping av oppgaven.

Videre vil jeg rette en stor takk til politidirektør Odd Reidar Humlegård og kommunikasjonsdirektør i politidirektoratet Margrete Halvorsen for at jeg fikk muligheten til å møte dem for informative og inspirerende samtaler.

Jeg vil også takke Cathrin Olsen Løvfall i TV2 og Birgit Stenseth ved Nasjonalbiblioteket for god service og hjelp til å finne frem til de rette klippene i Nasjonalbibliotekets arkiv.

Adrian Hågensen

Oslo, mars 2016

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

«Vi er et lite land. Men et stort folk. Sammen har vi mange spørsmål. Sammen ber vi om ærlige svar. Ikke for å gi andre enn gjerningsmannen skyld. Men for å vite. For å lære.» (Jens Stoltenberg 25.07.2011)

Angrepet på Serena Hotel i Kabul i 2008, angrepet på gassproduksjonsanlegget i In Amenas i 2013 og ikke minst angrepet her hjemme i Norge 22. juli 2011 viser at de sikkerhetspolitiske utfordringene Norge står overfor har endret seg vesentlig siden den kalde krigen. Forsvaret må håndtere et bredere spekter av operasjoner enn tidligere, og hovedtyngden ligger i dag blant annet på operasjoner i nasjonale kriser. (Forsvarsstaben (FST) 2007).

Uavhengig av hvilken etat som leder krisehåndteringen er en sentral oppgave kommunikasjon. Informasjonsbehovet hos befolkningen i en krise er spesielt stort (Bøe-Hansen 2013, s.195). Forsvaret og politiet må som ansvarlige for statens, samfunnets og borgernes sikkerhet (Østerud 2002, s. 39-41) kunne møte dette informasjonsbehovet hos befolkningen.

I følge Direktoratet for Samfunnssikkerhet og Beredskap (DSB) som i 2005 overtok ansvaret for krisekommunikasjon i Norge er det vesentlig at folket har *tillit* til den etaten som utøver kommunikasjon til befolkningen (DSB, 2014, s. 20). Tillit viser seg også å være et sentralt begrep i Forsvarets og Politiets kommunikasjonsplaner. I Forsvarets kommunikasjonsplan 2016 heter det at det overordnede målet med Forsvarets eksterne kommunikasjon er å styrke Forsvarets legitimitet og tillit i befolkningen (FST, 2016 s. 7). I Politiets kommunikasjonsplan heter det at befolkningens tillit til politiet er sentral og nødvendig for at politiet skal kunne løse sine oppdrag, og at tilliten til politiet til syvende og sist baserer seg på politiets kommunikasjon. Kommunikasjonsarbeidet skal derfor være målrettet for å øke tilliten til politiet. (Politidirektoratet (POD) 2009, s. 3-4). Viktigheten av å skape tillit gjennom kommunikasjon understrekes altså både av POD, DSB og FST.

Ut i fra at det i så stor grad, og på tvers av etatene understrekes hvor viktig det er å underbygge befolkningens tillit gjennom kommunikasjon ønsker jeg å undersøke hvordan

dette ble gjort av politiet i forbindelse med terroraksjonen 22. juli 2011. For å sikre reliabilitet er det nødvendig å identifisere en teori jeg kan bruke som utgangspunkt for denne analysen.

I valget av teoretisk perspektiv til oppgaven fant jeg frem til sosiologen Aaron Antonovskys teori om *sense of coherence* (SOC) (se [3 Teori](#)). Den tar for seg hva som påvirker nettopp menneskers *tillit* til at en gitt situasjon eller utfordring vil løse seg. (Antonovsky 1979 s. 123) Teorien har i tillegg blitt brukt innen norsk krisekommunikasjon. For eksempel viste daværende avdelingsdirektør i DSB Øistein Knudsen jr. i 2006 til tre sentrale kriterier for kommunikasjon med befolkningen basert på nettopp Antonovskys teori. (Bøe-Hansen 2013, s. 198)

1.2 Problemstilling

Den 22. juli 2011 var det politiets krisehåndteringen deres kommunikasjon skulle bygge tillit til. I neste krise kan en liknende krisehåndtering bli Forsvarets ansvar. Antonovskys teori sier at menneskers tillit til at en situasjon vil bli løst er avhengig av deres SOC. (Antonovsky, 2012 s. 39-41; Antonovsky 1979 s. 123) Fra Antonovskys teoretiske perspektiv kan man derfor si at dersom politiet underbygget befolkningens følelse av SOC i forbindelse med terroraksjonen hadde dette en positiv effekt på befolkningens tillit til politiets krisehåndtering. Ut fra dette har jeg kommet frem til følgende problemstilling:

Vurdert fra Aaron Antonovskys teoretiske perspektiv, hvordan påvirket politiets kommunikasjon befolkningens *sense of coherence* det første døgnet etter terrorangrepet i Norge 22. juli 2011?

1.3 Avgrensning

Med politiets kommunikasjon menes Oslo politidistrikt (OPD) og POD sine pressekonferanser, da det var OPD og POD som sto for den offisielle kommunikasjonen under krisen, og pressekonferansene var den kommunikasjonen som nådde flest mennesker. (Geelmuyden.Kiese 2012, s. 18; Opinion 2012, s. 4-6).

Oppgaven omhandler kun kommunikasjonens *potensielle* påvirkning på befolkningens SOC. Det er viktig å understreke at jeg kun undersøker politiets kommunikasjon sin teoretiske og dermed potensielle påvirkning på befolkningen SOC. Jeg har enkelte steder skrevet om

«hvordan faktor X påvirket befolkningens SOC». Dette er av hensyn til leservennlighet, og en mer presis formulering ville vært «hvordan faktor X i teorien påvirket befolkningens SOC».

Oppgaven tar kun for seg pressekonferansenes teoretiske påvirkning i form av uttalte budskap. Jeg tar ikke for meg for eksempel kroppsspråkets teoretiske påvirkning på SOC da dette ville krevd et annet analyseverktøy.

1.4 Begrepsavklaringer:

Min bruk av sentrale begrep som ikke redegjøres for i teoridelen følger under:

Krise: «En krise er en hendelse som har potensial til å true viktige verdier og svekke virksomhetens evne til å utføre sine samfunnsfunksjoner.» (St.meld. nr. 17 (2001-2002). 2002)

Tillit: Tillit er en følelse av at andres godhet, ærlighet og dyktighet er til å stole på (Seligman, 1997 sitert i Fugelli 2001).

Kommunikasjon: All adferd som har det som evolusjonær funksjon at adferden overfører informasjon fra et individ til en annen (Allot N., 2015)

2 Metode

I dette kapittelet redegjøres det for valgt metode; herunder valg av teori, bruk av teori i analysen, valg av datagrunnlag og deretter metodekritikk. Til slutt følger redegjørelse for kildevalg og kildekritikk.

2.1 Metodevalg

En kvalitativ metode er hensiktsmessig når man undersøker fenomener vi ønsker å forstå grundig. (Johannesen, 2011 s. 32) For å kunne svare på problemstillingen i denne oppgaven kreves det grundig forståelse for pressekonferansene døgnet etter terroraksjonen og for hvordan slik kommunikasjon i teorien påvirker befolkningen. Derfor legges en kvalitativ metode til grunn i oppgaven og den kan beskrives som en analyserende teoribasert enkeltcasestudie med én analyseenhet.

Den metodiske fremgangsmåten kan oppsummeres med at jeg først danner meg et teoretisk analyseapparat basert på Antonovskys teori (kapittel [3](#)) for deretter å bruke det i analysen av pressekonferansene (kapittel [4](#)). Kapittel [5](#) drøfter funnene, før det konkluderes i kapittel [6](#).

2.1.1 Utarbeidelse av teoretisk perspektiv og analyseverktøy

Dette studiet av hvordan politiet i teorien underbygger befolkningen SOC, kan gjennomføres med høyere reliabilitet enn et studie som tar for seg den faktiske påvirkningen på befolkningen. Dette fordi det er lenge siden pressekonferansene og omfanget ville blitt for stort for denne bacheloren. Jeg har derfor valgt å bruke et teoretisk analyseverktøy for å undersøke nettopp kommunikasjonens *teoretiske* påvirkning på befolkningens SOC.

I etableringen av det teoretiske analyseverktøyet som legges frem i delkapittel [3.4](#) brukte jeg Antonovskys definisjon på SOC. Jeg fulgte Antonovskys utledning og kartla bestanddelene i SOC. Ut fra bestanddelene dannet jeg indikatorer på hva som i teorien underbygger SOC.

Jeg kunne også valgt å bruke en annen teori i min analyse. Her var Albert Banduras teori om *self-efficacy* (mestringstro) og Suzanne Kobasas begrep om *hardiness* (robusthet) spesielt aktuelle. I arbeidet med disse teoriene fjernet jeg meg fra det som er hovedmålet for etatenes kommunikasjon, nemlig underbyggelse av tillit. Jeg mener underbyggelse av SOC har flere

paralleller til underbyggelse av tillit enn det underbyggelse av *self-efficacy* og *hardiness* har. Med SOC som analyseverktøy kan man trolig si mer om Forsvarets eller politiets måloppnåelse innen underbyggelse av tillit enn ved bruk av Kobasas eller Banduras teorier. Det var utelukket å kombinere teoriene på grunn av oppgavens begrensede omfang. Antonovskys teori ble derfor valgt.

2.1.2 Valg av datagrunnlag

I valget vektla jeg å finne frem til det datagrunnlaget som gir oppgaven størst validitet opp mot politiets kommunikasjon døgnet etter terroraksjonen.

Pressekonferansene var den største delen av politiets offisielle kommunikasjon det første døgnet, og direktesendingene av pressekonferansene var blant befolkningens viktigste, trolig den viktigste kilden til informasjon 22. og 23. juli. (Geelmuyden.Kiese 2012, s. 11-12; Opinion 2012, s. 4-6). Pressekonferansene hadde derfor teoretisk sett større påvirkning på befolkningens SOC enn annen kommunikasjon, og er ut fra dette et datagrunnlag med høy grad av validitet som er representativitet i vurderingen av kommunikasjonens teoretiske påvirkning.

Pressekonferansene ble analysert i form av arkivdata fra Nasjonalbiblioteket (NB). Dataene besto av lyd og videoopptak av TV2 og NRK sine direktesendinger. Både TV-opptakene og transkriptene av disse ble analysert (Se [2.2](#)). Transkriptene jeg produserte muliggjorde en dybdeanalyse og etterprøvbarehet ut over det kun NBs vanskelig tilgjengelige arkivdata ville gitt. (Vedlegg 1-7)

Den 22. og 23. juli er valgt som tidsmessig avgrensning på kommunikasjonen fordi perioden fra et kommunikasjonsmessig perspektiv ansees som akuttfasen, og er avgjørende for befolkningens oppfattelse av politiets krisehåndtering. (Geelmuyden.Kiese 2012, s. 4; s. 13-15)

Valget av dette datagrunnlaget vil trolig påvirke konklusjonen annerledes enn for eksempel bruk av trykte mediers dekning av pressekonferansene. Teoretisk sett vil jeg med større validitet kunne svare på problemstillingen med det valgte datagrunnlaget fordi jeg kan studere pressekonferansene nesten nøyaktig slik befolkningen så dem.

I tillegg er et kvalitativt intervju med kommunikasjonsdirektør i POD Margrete Halvorsen gjennomført. Intervjuet ble utført som et semistrukturert intervju i PODs lokaler. Kommunikasjonsdirektør Margrete Halvorsen i POD har mye erfaring med kommunikasjon, både fra jobben i POD og hennes tidligere kommunikasjonsdirektørjobb i Helsedirektoratet. Hensikten med intervjuet var å øke forståelsen for pressekonferansenes kommunikasjonsfaglige og politifaglige kontekst. Jeg anså derfor et semistrukturert intervju med hovedvekt på fortolkende og teoretiske spørsmål som best egnet. Intervjuet ble dokumentert gjennom at jeg noterte underveis, og skrev en mer utfyllende logg etter møtet. Bakgrunnen for dette var at jeg ble invitert til en «prat» og at jeg ikke ønsket at en båndopptaker skulle forstyrre dynamikken og graden av fri tale under intervjuet.

2.2 Metodekritikk

I følge Johannesen (2011, s. 45) er teori en generell påstand om virkeligheten. Enhver teori har likevel sitt gyldighetsområde. Ut fra dette er det vesentlig at man i bruken av en teori holder seg innenfor de rammene som teoriens gyldighetsområde gir. Antonovskys teori om SOC er en del av hans forskning innen helse. I teorien er god helse avhengig av SOC. (Antonovsky, 1979 s. 1-8) Jeg bruker denne generelle teorien om helse for å belyse kommunikasjon, og helseperspektivet vektlegges ikke. Antonovskys teori må tolkes for å kunne brukes slik som i oppgaven. Dette kan være en svakhet i metoden fordi oppgavens logikk er avhengig av at Antonovskys teori er gyldig når den brukes på denne måten. En streng tolkning av Antonovsky sin teori sitt gyldighetsområde kan gi grunnlag for kritikk av min metodikk.

Når *sense of coherence* introduseres for første gang i boken *Health, Stress and Coping* (1979) diskuterer Antonovskys nesten utelukkende *individets* SOC. At jeg diskuterer befolkningens potensielle SOC utfordrer derfor teoriens gyldighetsområde. På den andre siden argumenterer Antonovsky selv for at hans teori er gyldig også når det kommer til grupper, men at dette må forskes videre på. (Antonovsky 1979 s. 134) Her definerer Antonovsky selv gyldighetsområdet for sin egen teori. Jeg har hittil ikke funnet andre kilder som diskuterer teoriens gyldighet når det kommer til grupper. Bøe-Hansens bruk av SOC for å drøfte krisekommunikasjon (Bøe-Hansen, 2013 s. 198) er en indikator på at det er akseptert blant faglitterære forfattere at teoriens gyldighetsområde er minst like bredt som det Antonovsky selv hevder.

2.3 Kildevalg og kildekritikk

Under punkt [2.2.1](#) argumenterte jeg for mitt valg av Antonovskys teori til fordel for Kobasas og Banduras. En kritikk av dette valget er at Kobasa og Bandura er kjent fra pensumet på Krigsskolen og i forskerrollen har jeg som kadett i utgangspunktet bedre forståelse for disse teoriene enn for Antonovskys.

Jeg har valgt å nytte primærkilder for å etablere oppgavens teoretiske perspektiv fordi primærkildebruken gjør at det er enklere å se sammenhengen mellom teori, metode og resultat. På den andre siden finnes det akademikere med bedre forutsetning for å operasjonalisere Antonovskys teori enn det min bakgrunn gir meg. Å bruke en slik sekundærkildes operasjonalisering kunne derfor vært et verdifullt perspektiv i oppgaven, men det har ikke lyktes meg å finne slike kilder ut over Bøe-Hansen.

Jeg mener viktigheten av primærkildebruken understrekes av hvordan Bøe-Hansen legger en annen tolkning av Antonovskys teori til grunn enn meg. Dette viser at hva som ligger teoriens kjernekomponenter kan diskuteres, og kan være en svakhet ved teorien. Der hvor Bøe-Hansen for eksempel mener at kjernekomponenten meningsfullhet handler om forståelse av hva som skjer, (Bøe-Hansen s. 198) mener jeg på den andre siden at meningsfullhet handler om motivasjon til følelsesmessig engasjement og vilje til innsats. Dette baserer jeg på Antonovskys egne utledning av meningsfullhet. Han beskriver meningsfullhet som teorien sitt motivasjonselement. Videre sier han at meningsfullhet handler om en følelse av at enkelte områder i livet skaper følelsesmessig engasjement, og at man har vilje til innsats og engasjement for å overkomme utfordringer i livet. (Antonovsky, 2012 s. 41)

3 Teori

Under dette punktet redegjøres det for Antonovskys teori. Videre utarbeides et teoretisk analyseverktøy for analyse av politiets pressekonferanser basert på teorien.

3.1 Antonovskys teori om sense of coherence

Antonovsky hadde en doktorgrad fra Yale University, tjenestegjorde for USA under den andre verdenskrig og emigrerte i 1960 til Israel. I Israel jobbet han som professor ved flere universiteter og hans arbeid bidro til utvikling innen fagfeltene sosiologi, psykisk helse og folkehelse. (Mittelmark 2012, s. 6-8; Antonovsky, 2012 s. 16-18).

Antonovskys teori vektlegger at det finnes ulike grader av syk og frisk, og ser på hvordan menneskers holdning til livet påvirker helsen. Holdningen til livet dreier seg mer spesifikt om hvordan man forholder seg til de utfordringene og situasjonene man møter. Denne holdningen til utfordringer, eller situasjoner i livet spesielt er det Antonovsky kaller *sense of coherence*. (Antonovsky, 1979 s. 123)

“Sense of coherence er en global innstilling som uttrykker i hvilken grad man har en gjennomgående, varig, men også dynamisk følelse av tillit til at (1) stimuli som kommer fra ens indre og ytre miljø, er strukturerte, forutsigbare og forståelige, (2) man har ressurser nok til rådighet til å kunne takle kravene som disse stimuliene stiller, og (3) disse kravene er utfordringer som er verdt å engasjere seg i.” (Antonovsky, 2012 s. 41)

Da Antonovsky for første gang presenterte salutogenese og SOC i boken *Health, Stress and Coping* (1979) brukte han ikke definisjonen over. Han så den gangen på begrepet som en helhet uten de tre kjernekomponentene. (Antonovsky 2012 s. 42; Antonovsky, 1979 s. 123-127) Antonovsky kom frem til de tre kjernekomponentene begripelighet (1), håndterbarhet (2) og meningsfullhet (3) gjennom forskning basert på sin tidligere definisjon og forståelse av SOC. Kjernekomponentene blir nærmere redegjort for under punkt 3.3, og er utgangspunkt for oppgavens analyseverktøy.

3.2 Hvordan og hvorfor identifisere SOC i kommunikasjon?

Som det kommer frem i forrige punkt er SOC teorien i utgangspunktet ikke tiltenkt å belyse kommunikasjon fra politi til befolkning spesifikt. Jeg mener at den likevel er et relevant verktøy for å gjøre nettopp dette. Det baserer jeg på at man gjennom krisekommunikasjon blant annet søker å øke befolkningens tillit til politiets krisehåndtering. (POD, 2009 s. 4-5) Ut fra et slikt mål for kommunikasjonen kan SOC legges til grunn når man studerer hvordan slik kommunikasjon i teorien bør se ut. Denne slutningen følger logisk av at en sterk SOC handler om å ha troen på at en situasjon vil løse seg fordi den er håndterbar, begripelig og meningsfull. (Antonovsky, 2012 s. 39-41; Antonovsky 1979 s. 123) Dersom norske myndigheter klarer å underbygge SOC hos den norske befolkningen er det fra Antonovskys teoretiske perspektiv da logisk at befolkningens tro på krisehåndteringen øker.

De tre kjernekomponentene i SOC er uløselig tilknyttet, men kan i teoretisk forstand skjelnes fra hverandre. (Antonovsky 2012 s.101). Personer som opplever høy grad av begripelighet, håndterbarhet og meningsfullhet i sin tilværelse har høy grad av SOC. (Antonovsky, 2012 s. 102)

Når en skal undersøke hvordan pressekonferansene i teorien påvirket befolkningens tillit kan en altså undersøke i hvilken grad pressekonferansene var egnet til å bygge SOC hos befolkningen. For å undersøke dette kan vi se på i hvilken grad den var egnet til å skape meningsfullhet, begripelighet og håndterbarhet.

3.3 Begripelighet, håndterbarhet og meningsfullhet

Jeg vil her redegjøre for hva Antonovsky legger i de tre kjernekomponentene. Ut fra denne utledningen vil jeg etablere indikatorene til analysen.

Begripelighet:

I Antonovskys definisjon på SOC kommer komponenten begripelighet frem i punkt (1). Etter fremleggelsen av definisjonen på SOC utdyper Antonovsky videre begripelighet slik:

«Det handler om i hvilken grad man opplever at stimuli man utsettes for i det indre eller ytre miljø, er kognitivt forståelige, som velordnet, sammenhengende, strukturert

og klar informasjon i stedet for støy- kaotisk, uorganisert, tilfeldig, uventet, uforståelig» (Antonovsky 2012, s.39-40)

Dersom man ser på en situasjon som begripelig forventer man altså at stimuli som en møter er forutsigbare. Hvis stimuliene kommer overraskende klarer man i det meste å plassere stimuliene i en sammenheng og forklare dem. (Antonovsky 2012, s. 40) Kommunikasjon som bidrar til dette underbygger dermed begripelighet.

I sin videre redegjørelse mener jeg at Antonovsky uttrykker seg på en måte som understreker at det er mulig å skape begripelighet, og at teorien også er gyldig i en situasjon som 22. juli. Død, krig og fiasko er mulige hendelser, men en person med opplevelse av begripelighet kan sette dem inn i en forståelig sammenheng» (Antonovsky, 2012 s. 40)

Ut fra sitatet over må kommunikasjon som bygger begripelighet være kognitivt forståelig, som velordnet, sammenhengende, strukturert og klar informasjon. Dette er indikatorer som kan brukes i analysen av politiets kommunikasjon. En kan også undersøke i hvilken grad kommunikasjonen bidrar til å gjøre selve krisen begripelig. Kommunikasjon som skaper en følelse av begripelighet hos befolkningen kan gjøre dette både gjennom at kommunikasjonen i seg selv er begripelig, men også gjennom at innholdet i den gjør krisen begripelig. Kommunikasjon som skaper begripelighet bidrar altså til å plassere krisen i en sammenheng og forklare den.

Kommunikasjon som ikke underbygger begripelighetskomponenten hos befolkningen vil fra Antonovskys teoretiske perspektiv da være det motsatte. Der politiets kommunikasjon, eller situasjonen basert på kommunikasjonen fremstår som uforståelig, kaotisk, usammenhengende, ustrukturert eller uklar underbygges ikke befolkningens følelse av begripelighet.

Håndterbarhet:

Antonovsky presenterer den andre kjernekomponenten i SOC slik: «Jeg valgte å kalle denne komponenten *håndterbarhet* og definere den formelt som i hvilken grad man opplever at man har tilstrekkelige ressurser til rådighet til å kunne takle kravene man blir stilt ovenfor av stimuliene man bombarderes med.» (Antonovsky, 2012 s. 40)

Når det kommer til å identifisere kommunikasjon av håndterbarhet til befolkningen vil jeg på samme måte som for begripelighet bruke Antonovskys definisjon for å danne indikatorer.

Personer som opplever høy grad av håndterbarhet i en krisesituasjon mener ut fra Antonovskys definisjon at man har tilstrekkelige ressurser til rådighet til å kunne takle kravene man blir stilt ovenfor i krisen.

Indikatorer på at politiets kommunikasjon underbygger befolkningens følelse av håndterbarhet vil ut fra dette være at det gjennom kommunikasjonen kommer frem at politiet har tilstrekkelige ressurser til å kunne håndtere 22. juli terroren.

Jeg mener bruken av «til rådighet» i definisjonen krever en presisering før den kan brukes som indikator. I følge Antonovsky kan «til rådighet» bety ressurser som man har kontroll over, eller ressurser som kontrolleres av en legitim annen. (Antonovsky 2012, s. 40) Når det kommer til hvem som er en legitim annen trekker Antonovsky blant annet frem Gud, historien, en partileder eller legen. Det viktigste ifølge han er at den legitime andre er en man kan stole på og har tillit til. (Antonovsky 2012, s. 40) Ut fra dette mener jeg at en legitim annen i den konteksten jeg bruker teorien kan være for eksempel politiet og deres samarbeidspartnere.

Oppsummert underbygger politiets kommunikasjon befolkningens opplevelse av håndterbarhet dersom det gjennom kommunikasjonen kommer frem at befolkningen, eller en legitim annen som politiet og deres samarbeidspartnere har tilstrekkelige ressurser til å håndtere krisen. Jeg ser på slike ressurser som for eksempel personell og materiell til redning, etterforskning og sikring av nye potensielle terrormål. Kommunikasjon som ikke underbygger befolkningens følelse av håndterbarhet vil da være det motsatte. Hvis det kommuniseres at det ikke finnes ressurser til å håndtere krisen, eller at de som sitter på ressursene oppfattes som «en legitim annen» påvirkes befolkningens følelse av håndterbarhet negativt.

Meningsfullhet:

Den tredje og siste kjernekomponenten i *sense of coherence* er meningsfullhet. Når Antonovsky utdyper denne komponenten omtaler han den som motivasjonselementet i *sense of coherence* teorien. «Jeg ser det nå som et uttrykk for begrepets motivasjonselement.» (Antonovsky, 2012 s. 41) I dette ligger det at personer med høy grad av SOC har områder i livet som er viktige for dem og som de er engasjert i. Slike områder i livet gir mening

følelsesmessig ikke bare kognitivt, og ting forbundet med disse områdene i livet er verdt å engasjere seg følelsesmessig i. (Antonovsky, 2012 s. 41)

«Formelt handler meningskomponenten i SOC om i hvilken grad man føler at livet er forståelig rent følelsesmessig, at i hvert fall noen av tilværelses problemer og krav er verdt å bruke krefter på, at de er verdt engasjementet og innsatsen.» (Antonovsky, 2012 s. 41)

Dersom man føler høy grad av meningsfullhet vil man altså føle for å gjøre det man kan, med det engasjementet og den innsatsen som kreves. (Antonovsky 2012, s.41) Ut fra dette kan det høres krevende ut å skape en følelse av meningsfullhet i en situasjon som terroren 22. juli. På den andre siden understreker Antonovsky forskjellen på vilje til innsats og det å føle glede over situasjonen. Den presiseringen må også legges til grunn når indikatorer på kommunikasjon som underbygger følelse av meningsfullhet skal identifiseres.

«Det betyr ikke at en person som skårer høyt på parameteren meningsfullhet, gleder seg over en nærståendes død (...) Men når en slik person opplever slike ting, er han eller hun villig til å ta utfordringen, er fast bestemt på å finne mening i den, og gjør sitt beste for å komme seg gjennom den på en anstendig måte.» (Antonovsky 2012, s. 41)

Å skape en følelse av meningsfullhet handler altså om å skape en følelse av at det er verdt å bruke krefter, gjøre en innsats og engasjere seg for å overkomme en vanskelige situasjonen på en anstendig måte. Kommunikasjon som underbygger befolkningens følelse av meningsfullhet vil i min bruk av teorien kjennetegnes av at den viser at politiet bruker krefter, gjør en innsats og engasjerer seg for å overkomme utfordringene 22. juli. Videre kan befolkningens følelse av meningsfullhet også underbygges av at kommunikasjonen oppfordrer befolkningen til å gjøre det samme.

Politiets kommunikasjon underbygger ikke befolkningens følelse av meningsfullhet der den fremstiller situasjonen som håpløs. Dersom kommunikasjonen sier at det ikke er verdt innsats og engasjement for å overkomme utfordringene i forbindelse med terroraksjonen bidrar underbygger den ikke følelsen av meningsfullhet.

3.4 Analyseverktøy og forholdet mellom komponentene

For å forstå hvordan de tre kjernekomponentene til sammen utgjør befolkningens følelse av SOC må man forstå forholdet mellom dem. Antonovsky mener at disse er uløselig knyttet til hverandre. (Antonovsky, 2012 s. 42) Videre understreker han viktigheten av meningsfullhet. Uten denne faktoren vil man antakelig bare midlertidig score høyt på begripelighet og håndterbarhet. For en person med høy grad av meningsfullhet ligger veien åpen for å etablere større grad av begripelighet og håndterbarhet fordi personen virkelig bryr seg. Begripelighet beskriver han som viktigere enn håndterbarhet fordi høy håndterbarhet forutsetter forståelse. (Antonovsky, 2012 s. 41) Håndterbarhet er likevel viktig, hvis man ikke mener man har ressurser til rådighet vil dette svekke følelsen av meningsfullhet, og dermed viljen til å mestre situasjonen. (Antonovsky, 2012 s. 42)

Oppsummert har jeg utledet følgende indikatorer på underbyggelse av SOC basert på kjernekomponentene.

SOC komponent	Indikatorer på underbyggelse	Underbygges IKKE når:
Begripelighet	Kommunikasjonen og situasjonen er Forståelig, som velordnet, sammenhengende, strukturert og klar informasjon.	Uforståelig, kaotisk, usammenhengende, ustrukturert, uklar informasjon.
Håndterbarhet	Tilstrekkelige ressurser for å håndtere situasjonen er tilgjengelige.	Tilstrekkelige ressurser IKKE tilgjengelige.
Meningsfullhet	En bruker eller bør bruke krefter, gjøre en innsats og engasjerer seg i krisehåndteringen.	Det er ingen nytte i å bruke krefter, gjøre en innsats eller engasjere seg.

4 Analyse av politiets pressekonferanser

Jeg vil skille mellom kommunikasjon som påvirker befolkningens SOC positivt og negativt i pressekonferansene. Dette vil jeg gjøre gjennom å drøfte om kommunikasjonen treffer indikatorene på positiv eller negativ underbyggelse av SOC. Det ble holdt totalt syv pressekonferanser 22. og 23. juli, og jeg vil analysere samtlige.

De syv pressekonferansene er:

1. OPDs pressekonferanse på politihuset den 22. juli	kl. 1800
2. OPDs pressekonferanse på politihuset den 22. juli	kl. 1930
3. OPDs pressekonferanse på politihuset den 22. juli	kl. 2030
4. OPDs pressekonferanse på politihuset den 22. juli	kl. 2330
5. PODs pressekonferanse med OPD til stede den 23. juli	kl. 0350
6. OPDs pressekonferanse på politihuset den 23. juli	kl. 0900
7. OPDs pressekonferanse på politihuset den 23. juli	kl. 1800

Transkript av disse pressekonferansene produsert i forbindelse med denne bacheloroppgaven finnes som vedlegg 1-7.

4.1 Innledning til analysen

Analysen gjennomføres kronologisk i forhold til pressekonferansene og er bygget opp rundt kjernekomponentene, fordi indikatorene gir svar på i hvilken grad disse underbygges.

4.2 Underbyggelse av begripelighet

Under dette punktet vil jeg analysere politiets underbyggelse av begripelighet basert på indikatorene utledet i teoridelens punkt 3.3.

SOC komponent	Indikator på underbyggelse	Underbygges IKKE når:
Begripelighet	Kommunikasjonen og situasjonen er kognitivt forståelig, som velordnet, sammenhengende, strukturert og klar informasjon.	Uforståelig, kaotisk, usammenhengende, ustrukturert, tilfeldig uklar informasjon.

Begripelighet, første pressekonferanse

Fungerende politimester i OPD Sveinung Sponheim og fungerende stabssjef Einar Aas holder pressekonferansen. Den innledes med at Aas starter pressekonferansen med følgende:

Aas kl. 18:00:14: «Det er rett og slett slik og ber om forståelse for det at vi har en veldig uavklart situasjon, eeh.. som på ingen måte gir noen indikasjon på hva som har skjedd og hva som kan komme til å skje.

(...) publikum bør nå forlate Oslo sentrum, unngå store ansamlinger, reise stille og rolig hjem og forholde seg på respektive boliger utover kvelden, til politiet lykkes i å få oversikt over denne situasjonen som nå har oppstått, den er til de grader uavklart og uoversiktlig.»

Fra Antonovskys teoretiske perspektiv kan man argumentere for at politiet med denne innledende uttalelsen ikke underbygget befolkningens følelse av begripelighet.

For det første er kommunikasjon som underbygger begripelighet kognitivt forståelig. At politiet ikke åpnet med et mer informativt budskap enn at situasjonen er uavklart og uoversiktlig nesten to og en halv time etter eksplosjonen, var trolig ikke kognitivt forståelig for befolkningen.

For det andre er det innledende budskapet heller ikke velordnet, sammenhengende, strukturert og klart. Dette er de resterende indikatorene på kommunikasjon som underbygger begripelighet. Budskapet tilfører ikke befolkningen informasjon om situasjonen og påvirker i teorien følelsen av begripelighet negativt.

På den andre siden kan man fra et språklig perspektiv se på budskapet som velordnet, sammenhengende strukturert og klart. Dette argumentet kan likevel ikke tillegges like stor vekt som argumentene mot at budskapet underbygger begripelighet. Selv om budskapet er språklig sammenhengende og klart er det logisk sett innholdet i budskapet som i størst grad påvirker SOC.

Budskapet om en uavklart og uoversiktlig situasjon gjentas både senere i denne pressekonferansen samt i andre, tredje og fjerde pressekonferanse (se vedlegg 1-4). Der dette budskapet gjentas påvirkes befolkningens følelse av begripelighet negativt.

Videre er den første pressekonferansen preget av spørsmål fra media, med korte svar fra OPD. Politiet kommer enkelte ganger med svar som kan virke positivt på befolkningens følelse av begripelighet. Et eksempel er hvordan Sponheim svarer på spørsmål om politiet veit at det var en bombe som gikk av i regjeringskvartalet:

Sponheim: 18:01: Vi kan bekrefte at det er en bombe (...)

Et slikt direkte svar er med på å underbygge begripelighet ved å skape klar informasjon. Gjennom å bekrefte at det var en bombe som eksploderte setter Sponheim navn på en situasjon som hittil kun har vært omtalt som uavklart og uoversiktlig. Fordi man gjennom å sette navn på en situasjon bidrar til klar informasjon underbygger Sponheim i teorien begripelighet.

Videre har politiet muligheten til å komme med mer slik konkret informasjon, men gjør det ikke. Politiet visste ganske tidlig at det var en bilbombe og en antatt hvit gjerningsmann. Dette ble det ikke informert om på pressekonferansen. (Geelmuyden.Kiese 2012, s. 14) Når politiet ikke lar informasjonen de sitter på komme befolkningens følelse av begripelighet til gode underbygges heller ikke befolkningens følelse av begripelighet.

Det kommer også frem at OPD har fått melding om skyting på Utøya, men venter til en journalist tar opp saken kl. 18:03:36 (se vedlegg 1) før de kommenterer det. Slik kommunikasjon bidrar til at politiets kommunikasjon fremstår som uorganisert og tilfeldig, indikatorer på kommunikasjon med negativ effekt på befolkningens følelse av begripelighet.

På spørsmål på om politiet vet hva som foregår på Utøya svarer Sponheim kl. 18:04 at «det må vi komme tilbake til». OPD sitter på dette tidspunktet på informasjon om at skyting pågår på Utøya. (NOU 2012:14, 2012, s. 27-28). Å si at politiet har fått melding om skyting på Utøya ville fra Antonovskys teoretiske perspektiv ha understøttet begripelighet. Slik tilbakeholdenhet finnes også senere i pressekonferansen:

Journalist kl. 18:13: Hva veit dere om det som har skjedd på Utøya i dag?

Sponheim: Nei, veit ikke noe mer enn det som dere veit (...)

Jeg har gjennom eksemplene over belyst at OPD totalt sett har en negativ påvirkning på befolkningens følelse av begripelighet gjennom første pressekonferanse. Politiet sitter på

informasjon som kunne skapt følelse av begripelighet, men denne informasjonen blir ikke kommunisert. Svarene fra politiet inneholder enkelte ganger informasjon som kan underbygge befolkningens følelse av begripelighet, men slike svars potensielle evne til å bygge begripelighet overskygges av mangelen på informasjon.

Begripelighet, andre pressekonferanse

I denne pressekonferansen finnes det eksempler på en noe styrket evne til å underbygge begripelighet. Pressekonferansen innledes med nye fakta politiet har fått, herunder antall drepte og skadde i regjeringskvartalet. Dette står i kontrast til den første pressekonferansen, hvor det ble åpnet med å informere om at situasjonen er uoversiktlig og uavklart.

Videre i pressekonferansen underbygges til en viss grad begripelighet, gjennom strukturert og klar informasjon, for eksempel gjennom at Sponheim klokken 19:39 meddeler at det er grunn til å tro at det er sammenheng mellom de to episodene. (Se vedlegg 2) På den andre siden er en del av kommunikasjonen fremdeles uventet eller uforståelig. Et eksempel på dette er Sponheims manglende informasjon om den pågrepne:

Journalist: kl. 19:49: Vedkommende som er pågrepet, hva kan dere si om denne personen?

Sponheim: Jeg veit ikke om noen som er pågrepet

Pågripelsen fant sted klokken 18:32 til 18:34. (NOU 2012:14, 2012, s. 30). Ut fra kommunikasjonen over ser vi at Sponheim mer enn en time senere ikke var klar over, eller ikke ønsket å fremstå som at han var klar over pågripelsen. At han ikke kan kommentere pågripelsen er nok uventet, og bidrar ikke til å underbygge begripelighet.

Kommunikasjonsdirektøren i POD, Margrete Halvorsen understreker viktigheten av å få alle involverte «på én scene.» (Intervju hos POD 25.02.16). I dette tilfellet kunne OPD og nordre Buskerud politidistrikt (NBPD) i en felles pressekonferanse trolig kommet med mer sammenhengende og klar informasjon om den pågrepne.

Det er ikke før i neste pressekonferanse, klokken 20:40 den 22. juli at OPD bekrefter pågripelsen.

Begripelighet, tredje pressekonferanse

Sponheim: Vi kan bekrefte at en person er pågrepet, vi kjenner identiteten til denne personen, og vi mener at han har hatt befatning med det som har hendt, både i Oslo og på Utøya.

Dette bidrar til å underbygge begripelighet. På den andre siden kommer ikke OPD med mer informasjon enn det som allerede var kjent blant journalistene. At OPD er på etterskudd med informasjonen gjør at mennesker som ønsker å øke sin følelse av begripelighet må gjøre det gjennom andre kanaler. Dette gir større grobunn for rykter og øker muligheten for at uoffisielle kilder uttaler seg i saken. Å gi rom for rykter og uoffisielle uttalelser kan ikke regnes som underbyggende av begripelighet.

Begripelighet, fjerde pressekonferanse

Slik som på de foregående pressekonferansene er det ny informasjon som kommer frem gjennom svar på spørsmål fra journalister som utgjør det største bidraget til befolkningens følelse av begripelighet. Neste gang slik informasjon blir lagt frem er når Sponheim stiller til intervju etter POD pressekonferanse (se vedlegg 5).

Videre kan Sponheim innledningsvis i denne pressekonferansen bekrefte at den pågrepte er en 32 år gammel nordmann. Ut over dette tilkommer det ikke befolkningen ny informasjon på pressekonferansen. At det fortsatt er stort informasjonsvakuum og vanskelig for politiet å underbygge begripelighet kommer frem flere ganger gjennom pressekonferansen. For eksempel får Sponheim spørsmål om hva som er politiets bilde av hva som har hendt. På dette svarer han ikke annet enn at det må han komme tilbake til. (Se vedlegg 4)

I den tredje pressekonferansen ble det av Sponheim sagt at han skulle komme tilbake til drepte på Utøya i løpet av denne fjerde pressekonferansen (se vedlegg 3). Når han får spørsmål om dette kan han fremdeles ikke komme med informasjon som i teorien gjør situasjonen på Utøya begripelig:

Sponheim: Jeg kommer tilbake til det, vi er nå i gang med fin søket på Utøya, det er gjort funn av udetonerte eksplosiver på øya, eh... det er også stor grunn til å anta at tallet døde vil stige.

Begripelighet, femte pressekonferanse

Gjennom denne pressekonferansen kom omfanget av terroren for første gang frem som klar informasjon, ved at daværende politidirektør Øystein Mæland kom med tall på antall skadde på Utøya. (Se vedlegg 5) Videre tegnes et hendelsesforløp klarere enn tidligere og på en mer kognitivt forståelig måte fordi flere fakta kommer på bordet.

Mæland: «Ehhhm ... Og det vi veit nå er at vi kan si er at det er mist 80 drepte. På Utøya. Det som-eh, det sier seg selv at dette er en eh, gir noen dimensjoner til denne hendelsen der ute som er helt eksepsjonell.»

Sponheim lovet tidligere at han skulle komme tilbake med et estimat på antall skadde og drepte på Utøya i den fjerde pressekonferansen. Dette estimatet ble aldri gitt. Når Mæland i femte pressekonferanse da plutselig kommer med et tall på minst 80 drepte vil det fra Antonovskys teoretiske perspektiv ha en negativ innvirkning på befolkningens SOC.

På den andre siden er dette informasjon som på et tidspunkt må ut. Hvis stimuliene kommer overraskende klarer man i det minste å plassere stimuliene i en sammenheng og forklare dem dersom man har en høy grad av begripelighet. (Antonovsky 2012, s. 40) Å komme med denne informasjonen er ut fra dette på sikt positivt for befolkningens følelse av begripelighet selv om informasjonen på kort sikt har motsatt effekt.

Begripelighet, sjette pressekonferanse

Stabssjef Johan Fredriksen i OPD og kriminalsjef Roger Andresen i OPD holder denne pressekonferansen. Pressekonferansen preges av en annen struktur enn de som ble holdt av Sponheim. Andresen og Fredriksen kommer først med mye informasjon uten å åpne for spørsmål. Dette gjør at informasjonen fremstår som mer velordnet, sammenhengende og strukturert.

Innholdet i kriminalsjefens innledning er informativt, strukturert og bærer preg av å være forberedt. Faktaene Andresen legger frem innledningsvis bærer preg av det samme. Videre underbygges befolkningens følelse av begripelighet gjennom at Andresen informerer om at gjerningsmannen er siktet for terror.

Andresen kl. 09:04: Han er siktet for to forhold. (...) det ansees som en terrorhandling og straffes med strafferamme inntil 21 år.

Da denne pressekonferansen ble holdt hadde Forsvaret iverksatt objektsikring av viktige samfunnsinstallasjoner. Forsterket vakthold med bevæpning er ikke vanlig i Norge. Politiet tar hensyn til dette og gjør den militære tilstedeværelsen forståelig gjennom strukturert og klar informasjon:

Fredriksen kl. 09:10: Forsvaret bistår politiet for å frigjøre politiresurser (...) Eh, hadde vi hatt opplysninger som tilsa at vi visste at publikum fremdeles var i fare, så ville vi opplyst om dette.

Begripelighet, syvende pressekonferanse

I pressekonferansen kommer det frem at politiet har kontroll på situasjonen, men at det er uvisst om det var flere innblandede og derfor usikkert om en kan forvente flere angrep. Mengden av ny informasjon på pressekonferansen tilsvarer den i to foregående pressekonferansene. Viktigst er kanskje informasjonen om at politiet har kontroll på sentrumsområdene, og at befolkningen igjen kan bruke disse. Denne informasjonen er et symbol på hvor langt politiet har kommet i sin underbyggelse av begripelighet i forhold til utgangspunktet, da situasjonen var «uavklart og uoversiktlig».

Påvirkning på begripelighet, oppsummert.

Politiets påvirkning på befolkningens følelse av begripelighet er negativ i den første pressekonferansen. Budskapet om en uavklart og uoversiktlig informasjon har spesielt negativ påvirkning. I andre, tredje og fjerde pressekonferanse er politiets påvirkning på befolkningens følelse av begripelighet i teorien positiv, men minimal. Det som teoretisk sett bidrar til befolkningens følelse av begripelighet er ny informasjon som formidles av politiet. På den andre siden er det den lave mengden av slik informasjon som gjør at påvirkningen teoretisk sett er lav. Femte, sjette og syvende pressekonferanse påvirket følelsen av begripelighet positivt i størst grad fordi de formidler hendelsesforløp, omfang og veien videre som sammenhengende, strukturert og klar informasjon.

4.3 Underbygging av håndterbarhet

Under dette punktet vil jeg analysere politiets teoretiske underbygging av befolkningens følelse av håndterbarhet. Jeg vil bruke følgende indikatorer i analysen:

SOC komponent	Indikatorer på underbygging	Underbygges IKKE når:
Håndterbarhet	Tilstrekkelige ressurser for å håndtere situasjonen er tilgjengelige.	Tilstrekkelige ressurser er IKKE tilgjengelige.

Håndterbarhet, første pressekonferanse

Det tre kjernekomponentene i SOC er uløselig tilknyttet hverandre (Antonovsky 2012 s.101). Et eksempel på dette er det første budskapet OPD kommer med, da det ble kommunisert at situasjonen er uavklart og uoversiktlig (se [4.2.](#)). På grunn av den uløselige tilknytningen mellom komponentene virker budskapet også negativt på befolkningens følelse av håndterbarhet. Politiet kan ikke på en troverdig måte kommunisere at de har tilstrekkelige ressurser til å håndtere krisen når de samtidig sier at den er uavklart og uoversiktlig. Dersom politiet hadde tilstrekkelige ressurser ville de klart å gjøre krisen begripelig. Ut fra dette er det logisk at kommunikasjon som påvirker befolkningens følelse av begripelighet negativt også påvirker befolkningens følelse av håndterbarhet negativt. Dette finnes det mange eksempler på, men oppgavens begrensede lengde gjør at disse ikke kan tas med. Se heller eksemplene i punkt. [4.2.](#)

Videre kommuniserer politiet hva publikum bør gjøre i situasjonen, de bør forlate Oslo sentrum. Dette gjentas flere ganger gjennom denne pressekonferansen. (se vedlegg 1) Ut fra Antonovskys teoretiske perspektiv må ikke ressursene til å håndtere krisen ligge utelukkende hos politiet. Dersom det kommuniseres at befolkningen selv har de ressursene som kreves til å møte krisens krav, underbygges deres følelse av håndterbarhet. Den delen av informasjonen som forteller befolkningen hva de kan gjøre i denne situasjonen underbygger derfor deres følelse av håndterbarhet.

Også senere i pressekonferansen underbygges befolkningens følelse av håndterbarhet gjennom at det opplyses om hva de selv kan gjøre. For eksempel opplyses det kl. 18:04 om publikumstelefon og tipstelefon, og at politiet trenger befolkningens tips (se vedlegg 1).

Et annen del av politiets kommunikasjon som underbygger følelsen av håndterbarhet er informasjon om tiltak som politiet har iverksatt. På spørsmål om politiet vet om flere savnede i regjeringskvartalet svarer Sponheim klokken 18:08 for eksempel «Nei, nå går de jo gjennom bygget, har begynt arbeidet, så foreløpig veit vi ikke det.» heller enn å bare si nei. Slik inkluderer han informasjon om at tiltak er iverksatt i sitt svar. Dette kan underbygge befolkningens følelse av at politiet har ressurser tilgjengelige til å håndtere krisen.

På spørsmål om hvordan det er å være fungerende politimester på en dag som 22. juli klarer Sponheim å svare på en slik måte at det underbygger befolkningens følelse av håndterbarhet:

Journalist 18:10 Hvordan er det å være fungerende politimester på en dag som dette?

Sponheim: Nei det, eeh. Dagen blir jo snudd på hodet for å si det sånn. Men det har vi jo tatt høyde for, dette har vi øvd oss på, så vi er godt forberedt.

Dette underbygger befolkningens følelse begripelighet av to grunner. For det første får befolkning høre at politiet har øvd godt og forberedt seg. Dette kommuniserer at politiet kan stoles på, og at man kan ha tillit til dem. Fra Antonovskys teoretiske perspektiv etablerer politiet seg slik «som en legitim annen». En legitim annens ressurser vil påvirke befolkningens følelse av SOC positivt. (Antonovsky, 2012 s. 40) For det andre gir budskapet inntrykket av at det finnes ressurser tilgjengelig for å håndtere krisen.

Håndterbarhet, andre pressekonferanse

På denne pressekonferansen fortsetter politiet å underbygge befolkningens følelse av håndterbarhet gjennom å opplyse om at de har ressurser til å håndtere krisen. Dette kommer frem gjennom informasjon om hva politiet (ressursene) gjør på de to åstedene. Når det gjelder informasjonen om hva politier gjør i regjeringskvartalet vedlikeholdes bare den eksisterende følelsen av håndterbarhet fordi ingen ny informasjon kommer frem om ressursbruken der.

Informasjonen om beredskapstroppen sin aksjon på Utøya er ny. Denne informasjonen vil trolig øke befolkningens følelse av håndterbarhet fordi begrepsbruken «stor aksjon» og «beredskapstropp» i seg selv kommuniserer at store politiressurser er i sving på Utøya.

Sponheim kl. 19:39: Nå har OPD sin beredskapstropp en aksjon, en stor aksjon på Utøya (...)

På den andre siden er det ikke all kommunikasjon i denne andre pressekonferansen som påvirket følelsen av håndterbarhet positivt. Slik som i første pressekonferanse er det enkelt å finne et eksempel på kommunikasjon som tilsier at politiets ressurser ikke er tilstrekkelige til å få kontroll på situasjonen:

Sponheim kl. 19:39: Vi har fortsatt ikke oversikt over situasjonen, det vil ta lang tid, eh, om det finnes flere mulige eh, bomber eller annet sprengstoff i andre sentrumsnære områder i Oslo, det veit vi ingenting om enda.

Håndterbarhet, tredje pressekonferanse

Journalist: Mistenker dere fremdeles at det er bomber rundt i Oslo?

Sponheim: Det må vi ta høyde for. Og, og, de anmodningene som vi har gitt til publikum tidligere, de står fortsatt fast.

Over erkjenner politiet først at de enda ikke kan ha full kontroll i Oslo. Dette har en negativ virkning på befolkningens følelse av håndterbarhet. På den andre siden gjør politiet det klart at de anmodningene som tidligere er gitt til publikum fortsatt gjelder. Det blir gjennom denne anmodningen klart hva befolkningen fortsatt bør gjøre for å håndtere krisen på best mulig måte. Dette underbygger potensielt deres følelse av håndterbarhet fordi det kommuniseres at befolkningen kan gjøre noe selv for ikke å være passive offer.

Håndterbarhet, fjerde pressekonferanse

Politiet viser i utdraget nedenfor at de fremdeles ikke har kontroll på situasjonen. Syv timer etter eksplosjonen i regjeringsskvartalet har dette i teorien en negativ virkning på befolkningens følelse av at tilstrekkelige ressurser er tilgjengelige.

Journalist kl. 23:21: Dere har tidlige meldt om uoversiktlig situasjon og anmodet folk å holde seg hjemme, har det endret seg nå?

Sponheim: Det har ikke endret seg.

På den andre siden sier politiet selv videre at de har nok ressurser til etterforskningen. Dette virker fra Antonovskys teoretiske perspektiv positivt på befolkningens følelse av håndterbarhet.

Sponheim ca. kl. 23:25: Ja, foreløpig så har vi nok kapasitet til å foreta den etterforskningen som vi mener er nødvendig på dette tidspunktet og vi har store ressurser tilgjengelig for akkurat dette formålet.

I tillegg til politiet er Forsvaret en legitim annen for befolkningen. Når Sponheim nevner Forsvarets ressurser vil det derfor fra Antonovskys teoretiske perspektiv underbygge befolkningens følelse av håndterbarhet.

Journalist: Hvordan bistår Forsvaret?

Sponheim: De bistår blant annet med kvalifisert personell når det gjelder bombesøk og avdetonering av eksplosiver.

Videre nevnes også ressurser fra utlandet. Å nevne at slike ressurser er tilgjengelige vil også påvirke befolkningens følelse av håndterbarhet positivt.

Sponheim: Vi har fått tilbud om hjelp fra utlandet ja (...)

Håndterbarhet, femte pressekonferanse

Mæland sier selv at PODs rolle er å koordinere og fordele ressurser. Det at han legger frem en plan for hvordan OPD skal forsterkes med de nødvendige ressursene underbygger i teorien befolkningens følelse av håndterbarhet:

Mæland, 03:50: Det er jo slik at POD har et ansvar i forhold til å koordinere og altså samordne, sørge for at ressurser er tilgjengelig for de som skal forestå det videre politiarbeidet, og det vil være slik at kripes kommer til å bistå med teknisk etterforskningsressurser og i tillegg kommer det til å bli hentet inn slike ressurser fra øvrige politidistrikter.

Etter at Mæland har kommet med den innledende informasjonen tilgjengeliggjør han også lederne i OPD og NBPD for spørsmål. Det er første gang journalistene har mulighet til å stille spørsmål til begge politidistriktene samtidig. Det at nøkkelpersoner fra politiet er samlet slik

underbygger befolkningens følelse av håndterbarhet. Dette er fordi politiets ressurser på da fremstår som mer samlede og velorganiserte. Flere ganger i løpet av de tidligere pressekonferansene har Sponheim måttet henvisne til NBPD fordi han ikke har kunnet svare på journalistenes spørsmål. Slike henvisninger underbygger ikke befolkningens følelse av håndterbarhet. Som en kommentar kan det nevnes at kommunikasjonsdirektøren i POD mener at det å samle involverte nøkkelpersoner på én scene gjør at politiets kommunikasjon fremstår som mer enhetlig, og POD ville i dag sørget for å få de to politimestrene på samme pressekonferanse med felles talepunkter. (Intervju hos POD 25.02.16).

Håndterbarhet, sjette pressekonferanse

Tidlig i pressekonferansen påvirker Andresen og Fredriksen befolkningens følelse av håndterbarhet positivt gjennom å tegne et bilde av at store ressurser er i sving, og at støtte innhentes fra andre legitime maktinnehavere.

Andresen: kl. 09:04: «Vi bruker jo nå de ressursene som er mulig i denne saken, og vi har bistand fra flere politidistrikt, eh, Forsvaret og Oslo kommune.»

Videre i pressekonferansen underbygges befolkningens følelse av håndterbarhet gjennom at det kommuniseres hvordan de bør forholde seg videre i situasjonen. Det legges for eksempel vekt på at sperringer må respekteres, men at det er trygt å ferdes i Oslo sentrum. I tillegg oppfordres butikkeiere i området regjeringskvartalet om å melde fra dersom de har videoovervåkning i butikkene sine som kan ha fanget opp noe. Dette kommuniserer at befolkningen har ressurser som kan brukes til å håndtere krisen og underbygger i teorien følelsen av håndterbarhet hos befolkningen.

Den delen av kommunikasjonen som i teorien ikke underbygger befolkningens følelse av håndterbarhet er fortsatt den delen som også virker negativt på befolkningens følelse av begripelighet. Et eksempel er når Andresen klokken 09:14 svarer at de ikke har oversikt over antall savnede på Utøya og i regjeringskvartalet.

Håndterbarhet, syvende pressekonferanse:

I denne pressekonferansen påvirkes befolkningens følelse av håndterbarhet positivt av Sponheims redegjørelse for politiets ressursbruk. Instruksjonene til befolkningen om hvordan de skal forholde seg til sentrumsområder og hvordan de kan hjelpe politiet med tips er konkrete og stemmer overens med de instruksjonene som ble gitt i de tidligere pressekonferansene. Når det kommer til politiets evne til å skape begripelighet vil det virke positivt på befolkningens følelse av håndterbarhet at politiet nå har fått god nok kontroll til å komme med konkrete tall på savnede. På den andre siden er det mange spørsmål knyttet til hendelsesforløp og motiv som OPD ikke kan besvare. Slik mangel på begripelighet hos politiet vil i teorien virke negativt på befolkningens følelse av håndterbarhet.

Påvirkning på håndterbarhet, oppsummert

Befolkningens følelse av håndterbarhet påvirkes i teorien gjennom tre punkter. For det første påvirkes befolkningens følelse av håndterbarhet gjennom redegjørelse for politiets ressursbruk og ressurser tilgjengelig i krisehåndteringen. Slik kommunikasjon underbygger befolkningens følelse av begripelighet spesielt i fjerde, femte, sjette og syvende pressekonferanse, når informasjon om ressurser fra Forsvaret og støtte fra utlandet blir en større del av kommunikasjonen.

For det andre påvirkes følelsen av håndterbarhet gjennom instruksjoner om hvordan befolkningen selv kan bidra eller forholde seg i krisen. Slik kommunikasjon har en positiv effekt på befolkningen i første pressekonferanse. Instruksjonene gjentas gjennom de neste tre pressekonferansene, og dette bidrar til å vedlikeholde følelsen av håndterbarhet. I femte og sjette pressekonferanse får slik kommunikasjon større grad positiv påvirkning fordi viktigheten av tips understrekes og mer informasjon om hva publikum kan gjøre blir kommunisert.

For det tredje påvirkes befolkningens følelse av håndterbarhet av politiets evne til å skape begripelighet og ellers fremdrift i krisehåndteringen (se punkt [3.4](#)). «En forutsetning for å møte kravene man står ovenfor er at man har et klart bilde av hva disse kravene er» (Antonovsky, 2012, s. 43) Der politiet skaper begripelighet kommuniserer de samtidig håndterbarhet. Dermed påvirkes befolkningens følelse av håndterbarhet negativt i den første

pressekonsferansen. I andre, tredje og fjerde pressekonsferanse skaper begripelighet en viss følelse av håndterbarhet. I femte, sjette og syvende pressekonsferanse har økt følelse av begripelighet enda større positiv effekt på følelsen av håndterbarhet, men påvirkes fortsatt negativt der begripelighet påvirkes negativt.

4.4 Underbyggelse av meningsfullhet

Analysen av underbyggelse av meningsfullhet vil foregå på samme måte som for begripelighet og håndterbarhet. Indikatorene jeg vil bruke er:

SOC komponent	Indikatorer på underbyggelse	Underbygges IKKE når:
Meningsfullhet	En bruker eller bør bruke krefter, gjøre en innsats og engasjerer seg i krisehåndteringen.	Det er ingen nytte i å bruke krefter, gjøre en innsats eller engasjere seg i krisehåndteringen.

Meningsfullhet, første pressekonsferanse.

Publikum ble i pressekonsferansen anmodet om å reise stille og rolig hjem. Dette vil i teorien ha en negativ innvirkning på befolkningens følelse av meningsfullhet. Å reise stille og rolig hjem kan ikke regnes som å bruke krefter, gjøre en innsats og engasjere seg.

Klokken 18:04 kommer Aas med informasjon om pårørendetelefon og vitnetelefon. Slik kommunikasjon oppfordrer befolkningen til å engasjere seg. Fra Antonovskys teoretiske perspektiv vil dette påvirke befolkningens følelse av håndterbarhet positivt.

Sponheims svar på spørsmål om hvordan det er å være fungerende politimester underbygger befolkningens følelse av meningsfullhet. Når Sponheim sier at dagen hans ble snudd på hodet, men at det er dette politiet har øvd på og tatt høyde for kommuniserer han at politiet bruker krefter, gjør en innsats og engasjerer seg.

Jeg har ikke funnet indikatorer på kommunikasjon som i stor grad virker negativt på befolkningens følelse av meningsfullhet i første pressekonsferanse. Dersom politiet i enda større grad skulle skapt følelse av meningsfullhet hos befolkningen kunne det i større grad

blitt vektlagt hvordan det å følge politiets pålegg er befolkningens måte å bidra i denne situasjonen på. I tillegg kunne det i større grad vært vektlagt hvor meningsfullt det er å gi tips til politiet i en så uoversiktlig situasjon.

Meningsfullhet, andre, tredje og fjerde pressekonferanse

Den viktigste kommunikasjonen for underbyggelsen av meningsfullhet i disse pressekonferansene er i teorien informasjonen om hva politiet foretar seg på Utøya. Her kommer det frem at beredskapstroppen har en stor aksjon. Å si at beredskapstroppen har en stor aksjon er synonymt med å si at politiet bruker krefter, gjør en innsats og engasjerer seg. Dette vil derfor fra Antonovskys teoretiske perspektiv påvirke befolkningens følelse av meningsfullhet positivt.

Sponheim kl. 20:42 «Det er en vanskelig operasjon som pågår på Utøya, da vår beredskapstropp kom til øya hørte de skyting, og hvor mange det er, om det er en eller flere som har da skutt, det veit vi ikke.»

Denne informasjonen kommuniserer at politiet bruker krefter, gjør en innsats og engasjerer seg, og påvirker befolkningens følelse av meningsfullhet positivt.

Meningsfullhet, femte pressekonferanse

Denne pressekonferansen finner sted natt til 23. juli, klokken 03:30. Det at ledelsen i POD, NBPD og OPD er til stede midt på natten viser at politiet gjør en innsats og engasjerer seg. Spesielt det at Sponheim som har vært i fokus på alle pressekonferansene hittil, også er tilgjengelig har en positiv påvirkning på befolkningens følelse av meningsfullhet.

Videre utformer Mæland sitt budskap på en måte som kommuniserer til det norske folk at dette er en situasjon som berører hele folket, en urett som enhver nordmann bør engasjere seg følelsesmessig i. Dette underbygger befolkningens følelse av meningsfullhet. En slik formulering fra Mælands side er spesielt tydelig i sitatet under.

Mæland, kl. 03:44: Vel, dette er jo en situasjon som påvirker oss alle sammen, det er jo ingen som er uberørt av det som har skjedd i dag, dette er jo en eh hendelse av helt katastrofale, katastrofalt omfang, eh, vi har eh, Norge er et lite land, det er flere av oss som kjenner folk som er involvert i dette.

Meningsfullhet, sjette pressekonferanse

Andresen, kl. 09:03: Ja, god morgen, alle sammen, ehm, vi har nå vært igjennom en utrolig tragisk hendelse, og en hendelse som satt Norsk politi, og samfunnet for øvrig på store prøver.

Det er utrolig viktig for oss i politiet å både be om at alle har omtanke for og respekt for alle de ofrene som nå har blitt lidende, og ikke minst deres pårørende.

Med denne åpningen påvirker Andresen i teorien befolkningens følelse av meningsfullhet. Det at politiet har blitt satt på store prøver vitner om at de har gjort en innsats og engasjert seg. Enda viktigere for følelsen av meningsfullhet er inkluderingen av samfunnet for øvrig i budskapet hans. Gjennom å adressere samfunnet for øvrig inkluderer Andresen befolkningen og kan skape følelsesmessig engasjement.

Videre opplyses befolkningen om at deres innsats kan gjøre en forskjell når Andresen anmoder butikkeiere i området regjeringskvartalet om å informere om eventuelle videoopptak fra deres butikker. Adresseringen av butikkeiere i regjeringskvartalet ble trukket frem som positivt for følelsen av håndterbarhet også. Dette understreker den uløselige tilknytningen mellom de tre kjernekomponentene.

Ellers i pressekonferansen påvirkes befolkningens følelse av meningsfullhet primært på samme måte som tidligere, gjennom at politiet i sin kommunikasjon viser at de bruker krefter, gjør en innsats og engasjerer seg:

Andresen, kl. 09:04: «Vi bruker jo nå de ressursene som er mulig i denne saken, og vi har bistand fra flere politidistrikt, eh, Forsvaret og Oslo kommune. Og det er i alle fall grunn til å i starten å si en hjertelig takk til alle som har bistått politiet (...)

Meningsfullhet, syvende pressekonferanse

Slik som i de foregående pressekonferansene er det vanskelig å finne kommunikasjon som tilsier at politiet ikke bruker krefter, gjør en innsats eller engasjerer seg. Jeg har heller ikke funnet kommunikasjon i syvende pressekonferanse som tilsier at situasjonen ikke er verdt å engasjere seg i for befolkningen.

Påvirkning på meningsfullhet, oppsummert

Påvirkningen på befolkningens følelse av meningsfullhet finner primært sted på to ulike måter. For det første gjennom politiets beskrivelser av deres innsats, engasjement og utfordringer på åstedene. Slik kommunikasjon blir mer fremtredende og har mer positiv effekt fra pressekonferanse til pressekonferanse. For det andre påvirkes følelsen av håndterbarhet i teorien når politiets kommunikasjon omhandler befolkningen innsats, bruk av krefter og engasjement. Slik kommunikasjon finnes i liten grad før i femte, sjette og syvende pressekonferanse, når terrorens omfang legges frem på en måte som oppfordrer enhver innbygger til å engasjere seg følelsesmessig og bruke krefter for å bidra til at vi reiser oss igjen som nasjon. Påvirkningen på befolkningens følelse av meningsfullhet er ut fra dette lav, men positiv og økende fra første til femte pressekonferanse. I femte, sjette og syvende pressekonferanse blir den positive påvirkningen i teorien større når det oppfordres til engasjement fra befolkningen i tillegg til at politiets innsats fortsatt kommuniseres.

5 Oppsummering av funn

Punkt 5 drøfter hvordan befolkningens SOC teoretisk sett endret seg fra første til syvende pressekonferanse, basert på påvirkningen av kjernekomponentene som ble identifisert i analysen.

I den første pressekonferansen ble befolkningens følelse av begripelighet i teorien påvirket negativt. Samtidig har jeg identifisert en påvirkning som er liten, men som i teorien kan virke positivt på befolkningens følelse av håndterbarhet i første pressekonferanse. I teorien var påvirkningen på befolkningens følelse av meningsfullhet i denne pressekonferansen minimal.

Ut fra en tankegang om at den positive påvirkningen innen håndterbarhet veier opp for den negative innen begripelighet kan man konkludere med at politiet i teorien ikke påvirket befolkningens følelse av SOC i første pressekonferanse. På den andre siden er begripelighet viktigere for befolkningens SOC enn håndterbarhet (se [3.4](#)). Dette taler for at virkningen av første pressekonferanse totalt sett var negativ. Likevel kan man ut fra analysen argumentere for at påvirkningen innen håndterbarhet isolert sett var positiv. På den andre siden er følelsen av begripelighet en betingelse for følelsen av håndterbarhet (se [3.4](#)). En kan i teorien ikke føle at politiet eller befolkningen har ressurser til å håndtere utfordringen hvis man ikke har en følelse av begripelighet god nok til å vite hva utfordringen består av. Ut fra dette var den totale påvirkningen på SOC i første pressekonferanse negativ.

I andre, tredje og fjerde pressekonferanse påvirkes begripelighet, håndterbarhet og meningsfullhet positivt. Dermed kan man konkludere med at disse pressekonferansene hadde en positiv påvirkning på befolkningens følelse av SOC. Likevel er mengden ny informasjon så liten at man kan argumentere for at politiet ikke påvirker befolkningens følelse av SOC gjennom disse pressekonferansene. På den andre siden var pressekonferansene blant befolkningens viktigste kilder til informasjon (se [2.1](#)) og befolkningens SOC måtte bygges opp fra «bunn». Dette gjorde at selv små mengder informasjon fra politiet hadde en positiv effekt på befolkningens SOC. Meningsfullhet er en forutsetning for langvarig begripelighet og håndterbarhet (se [3.4](#)). Følelsen av meningsfullhet ble også påvirket i liten grad på disse pressekonferansene, og man kan argumentere for at befolkningen SOC derfor påvirkes negativt. På den andre siden var krisen trolig noe befolkningen engasjerte seg følelsesmessig

i, uavhengig av om politiet kommuniserte at dette var viktig. Politiets påvirkning på befolkningens SOC i andre, tredje og fjerde pressekonferanse var dermed positiv.

I femte, sjette og syvende pressekonferanse påvirkes alle kjernekomponentene mer positivt enn tidligere. I teorien påvirkes da befolkningens SOC positivt. På den andre siden er ikke politiets påvirkning på befolkningens SOC utelukkende positiv. Enkelte uttalelser virker negativt på håndterbarhet og begripelighet (se punkt [4.2](#) og [4.3](#)). Likevel er politiets påvirkning på befolkningens SOC gjennom disse pressekonferansene totalt sett positiv.

6 Konklusjon

Oppgavens innledning understreket viktigheten av at Forsvaret og politiet har evnen til å skape tillit gjennom kommunikasjon. Med dette som bakgrunn analyserte jeg politiets kommunikasjon fra Antonovskys teoretiske perspektiv, som er nært beslektet til tillit. Mer presist har jeg spurt:

Vurdert fra Aaron Antonovskys teoretiske perspektiv, hvordan påvirket politiets kommunikasjon befolkningens *sense of coherence* det første døgnet etter terrorangrepet i Norge 22. juli 2011?

I teoridelen ble det klart at dette måtte vurderes ut fra hvordan pressekonferansene påvirket befolkningens følelse av begripelighet, håndterbarhet og meningsfullhet som er kjernekomponentene i SOC.

Konklusjonen er at politiets kommunikasjon, herunder pressekonferanser det første døgnet etter terrorangrepet i teorien totalt sett påvirket befolkningens SOC positivt. Likevel hadde deler av kommunikasjonen i teorien en negativ effekt på befolkningens SOC, og politiets påvirkning endret seg gjennom de syv pressekonferansene. Fra den første pressekonferansen, der kommunikasjonen i teorien hadde en negativ effekt på befolkningens SOC, økte politiets underbyggelse av SOC gjennom andre, tredje og fjerde pressekonferanse. I femte, sjette og syvende pressekonferanse underbygget politiet befolkningens følelse av SOC i markant større grad enn ved de tidligere pressekonferansene.

6.1 Erfaringer med SOC som analyseverktøy

Gjennom denne oppgaven har teorien bidratt til å belyse en spesifikk case. Samtidig har det å bruke teorien også bidratt til økt forståelse for teorien om SOC. Gjennom å utfordre dens gyldighetsområde, har jeg identifisert ulike fordeler og ulemper ved bruk av SOC for å analysere kommunikasjon.

Kompleksiteten i kommunikasjon som fenomen blottlegger en begrensning ved teorien. Ut fra teorien virker det for eksempel negativt på befolkningens SOC at politiet ikke klarer å underbygge begripelighet. På den andre siden mener kommunikasjonsdirektøren i POD at det

å møte opp for å kommunisere, samt være ærlig om mangel på begripelighet kan være tillitsvekkende i seg selv. (Intervju 25.02.16) Slik jeg bruker teorien gjelder den kun det uttalte innholdet i kommunikasjonen, Analyseverktøyet er ikke robust nok til å identifisere slike forhold.

Det at kjernekomponentene er uløselig tilknyttet hverandre vanskeliggjør til en viss grad bruken av dem i et analyseverktøy. Noe som påvirker begripelighet vil for eksempel alltid også påvirke håndterbarhet (se [3.4](#)). Dette gjør det vanskeligere å skille mellom kommunikasjon som påvirker ulike komponenter innen SOC, og taler for at SOC må analyseres som en helhet. Når SOC analyseres som en helhet må kjernekomponentenes påvirkning på hverandre tas hensyn til, og dette kan være utfordrende. I pressekonferansene ble for eksempel meningsfullhet påvirket i liten grad. Ut fra dette kan ikke en varig SOC skapes (punkt [3.4](#)). I realiteten vil ikke befolkningen kun bli påvirket av pressekonferansene, men meningsfullhet vil kunne skapes av annen kommunikasjon. Derfor kan en varig SOC likevel skapes.

Politiet jobber i stor grad med å etablere begripelighet og håndterbarhet. Meningsfullhet som ifølge Antonovsky er en forutsetning for de to andre kjernekomponentene kommuniseres i mindre grad. Ut fra teorien er det da vanskelig å skape SOC, men det er trolig ikke nødvendig for politiet å underbygge meningsfullhet fordi terroraksjonen i seg selv gjør at befolkningen engasjerer seg følelsesmessig.

At teorien i utgangspunktet omhandler menneskers holdning til livet generelt (se [3.1](#)) gjør at de tre kjernekomponentene er relativt altomfattende, og SOC kan brukes for å belyse de fleste sidene ved et budskaps påvirkning. Dette gjør teorien egnet til også en større undersøkelse som tar for seg både kommunikasjonens potensiale, og kommunikasjonens faktiske påvirkning på befolkningens SOC.

6.2 Videre forskning

Anbefalt videre forskning kan deles inn i to hovedkategorier;

En: Videre utvikling av teorien som analyseverktøy for kommunikasjon.

To: Videre forskning basert på dette analyseverktøyet.

På bakgrunn av etatenes mål om å underbygge tillit gjennom kommunikasjon (se [1.1](#)) kan Forsvaret bruke SOC både for å strukturere kommunikasjon som underbygger tillit, og for å kontrollere måloppnåelse i ekstern kommunikasjon. Studier som tar for seg hvordan begrepsapparatet videre kan tilpasses analyse av kommunikasjon vil derfor kunne være et givende fremtidig arbeid. Analyseverktøyet kan også potensielt belyse kommunikasjon mellom enkeltindivider, og jeg vil bruke dette videre i mitt virke som offiser. Videre forskning på slik bruk av teorien anbefales.

7 Referanser

- Almedom AM. (2005) *Resilience, hardiness, sense of coherence, and posttraumatic growth: All paths leading to "light at the end of the tunnel"?* Journal of Loss and Trauma.
- Allot N. (2015) *Kommunikasjon*. <https://snl.no/kommunikasjon> (hentet 25.01.2016)
- Antonovsky, A. (1979) *Health, Stress and Coping*. San Francisco: Jossey Bass
- Antonovsky, A. (2012) *Helsens Mysterium Den salutogene modellen*. Oslo: Gyldendal
- Bjerga K. I., & Håkenstad, M. (2013) Hvem eier krisen? Politi, forsvar og 22. juli. I Heier T. & Kjølberg A. (red.) (2013) *Mellom Fred og Krig*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Braut (2015) *Salutogenese* <https://sml.snl.no/salutogenese> (hentet 25.01.2016)
- Bøe Hansen (2013) Prinsipper for krisekommunikasjon. I Heier T. & Kjølberg A. (red.) (2013) *Mellom Fred og Krig*. Oslo: Universitetsforlaget.
- DSB (2014) *Risiko og krisekommunikasjon*. Tønsberg: DSB
- Dyndal G. (2010) Tydelige rammer, men allikevel mange gråsoner. I Dyndal G. (red.) (2010) *Strategisk Ledelse i Krise og Krig*. (s. 13-25). Oslo: Fagbokforlaget
- Forsvarsstaben 2016 *Forsvarets kommunikasjonsplan 2016* Oslo: Forsvarsstaben
- Fugelli, P. (2001) *Tillit, tidsskrift for den norske lægeforening*
<http://folk.uio.no/pfugelli/artikler/tillit.htm> (hentet 27.03.2016)
- Grevenstein et al. (2016) *Health and Quality of Life Outcomes*
<http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=10&sid=dee01831-95d2-475f-8650-5c4a0988197c%40sessionmgr4003&hid=4211> (Hentet 26.01.2016)
- Geelmuyden.Kiese (2012) *Tilbakemeldinger fra media på politiets informasjonsarbeid og mediehandtering ifm 22. juli 2011. For Politidirektoratet*. Oslo: Geelmuyden.Kiese.

- Johannesen A., Tufte, P.A., Christoffersen L. (2010) *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Kjølberg, A. (2013) *Hva er krisehåndtering?* i Heier T. & Kjølberg A. (red.) (2013) *Mellom Fred og Krig*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Langeland, E. (2011) <http://napha.no/content/14219/Salutogenese---teori-og-praksis>
(hentet 26.01.15)
- NOU 2012:14 (2012) *Rapport fra 22. juli-kommisjonen* Oslo: Departementenes servicesenter informasjonsforvaltning, 2012.
- Opinion (2012) *Tilbakemelding på politiets håndtering av informasjon etter 22/7* Opinion: Oslo.
- Politidirektoratet (2009) *Politiets kommunikasjonsstrategi*, Politidirektoratet: Oslo.
- Politidirektoratet (2011) *Kommunikasjonspolitik for politi og lensmannsetaten*, Politidirektoratet: Oslo.
- Sheehy, Chapman, Conroy (1997) *Biographical Dictionary of Psychology*
https://books.google.no/books?id=5CJZCwAAQBAJ&pg=PA17&lpg=PA17&dq=Kunin-Lunefeld-professor&source=bl&ots=-GSkchEOf2&sig=zjPfsNVbAGUnZyyuB4qSEcsdiKg&hl=no&sa=X&ved=0ahUKEwj_yayB0cTKAhXDFywKHb3YC3QQ6AEILzAD#v=onepage&q=Kunin-Lunefeld-professor&f=false (Hentet 24.01.15)
- St.meld. nr. 17 (2001-2002). (2002) *Kommunikasjon*.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-17-2001-2002-/id402587/>
(hentet 28.03.2016)
- Østerud, Øyvind (2002) *Statsvitenskap: Innføring I politisk analyse*. Oslo: Universitetsforlaget.

Vedlegg

Vedlegg 1: Første pressekonferanse

- Ble vist på NRK klokken 18.00
- Fungerende politimester i OPD Sveinung Sponheim og Einar Aas holder pressekonferansen.

Einar Aas 18:00:14: Det er rett og slett slik og ber om forståelse for det at vi har en veldig uavklart situasjon, eeh.. som på ingen måte gir noen indikasjon på hva som har skjedd og hva som kan komme til å skje.

Det er som visepolitimesteren sier, alt er nå mobilisert i forhold til å håndtere situasjonen. Vi har ett viktig budskap egentlig til publikum i den situasjonen vi nå befinner oss i, det er at man forlater Oslo sentrum. Enn så lenge går all kommunikasjon, all offentlig kommunikasjon som normalt, publikum bør nå forlate Oslo sentrum, unngå store ansamlinger, reise stille og rolig hjem og forholde seg på respektive boliger utover kvelden, til politiet lykkes i å få oversikt over denne situasjonen som nå har oppstått den er til de grader uavklart og uoversiktlig.

Sponheim: 18:01:01 (skyter inn etter Aas): Vi har ikke noe motiv for hendelsen, oooge de har vært mye spekulasjoner allerede, meene etterforskningen som vi nå har iverksatt vill jo etter hvert forhåpentligvis avdekke et motiv, det er viktig å få avdekket dette så tidlig som mulig.

Journalist: Veit dere at det er en bombe?

Sponheim: 18:01: Vi kan bekrefte at det er en bombe, en eller flere fordi det er hørt flere eksplosjoner av vitner.

Journalist: Dette tyder jo på at det har vært en stor og kraftig eksplosjon, og at det kanskje har krevd mye organisering, har dere fått noe som helst forhåndsvarsel på at det var noe slikt i gjerdet?

Sponheim: 18:01:44: Eee, ikke, vi har ikke fått kunnskap om noe forhåndsvarsel så langt.

Journalist: Når dere snakker om bygningen, er det selve Høyblokka dere mener, eller er det OED-bygget?

Sponheim: Det er selve høyblokka og det såkalte R4.. altså på hver side av gaten.

Journalist: En polititjenestemann skal ha uttalt til en (xxx)medarbeider at de veit det er noen bomber de ikke veit hvor er, på hvilket grunnlag kan vedkommende ha ment det?

Sponheim: Det veit jeg ikke, Det må vi da avdekke gjennom det arbeidet som nå skjer ved at vi tar oss inn i de aktuelle bygningene.

Journalist: Kan du bekrefte at det har vært en bilbombe, at det er det vi snakker om?

Sponheim: Eh, det er muligheter for at et kjøretøy har blitt brukt i denne handlingen, men vi kan ikke bekrefte noe enda.

Journalist: er det flere bygninger som er i ferd med å bli evakuert?

Sponheim: Viieeh har et scenario utenfor Tv 2s lokaler på Carl Johan, Car, Careh.. Dette området er altså sperret inntil det er avklart om en ukjent pakke inneholder sprengstoff eller ikke.

Journalist: har dere noen tanker om hvem som kan stå bak?

Sponheim: Vi har ingen teori om hvem som kan stå bak.

Journalist: Oslo S er evakuert, hva er årsaken til det?

Sponheim: Det kjenner jeg ikke til, eeeh, ooog, hvor den er evak,evakuert.. ehh.. vi vurderer fortløpende om det er behov for ev,evakuering aou blant anneteeeh T-bane, sss..jernbanestasjon, og andre trafikknutepunkter.

Journalist: 18:03:02 (...) godt overvåket regjeringskvartalet, veit dere om det kan være muligheter for å finne noe der, eller vil ikke kameraene kunne overleve en sånn eksplosjon?

Sponheim: Det vil jo etterforskningen avdekke, jeg kan også nevne at alle aktuelle bygninger i byen og alle aktuelle eller, personer er sikret.

Journalist: Politiet arresterte i fjoreh, flere personer mistenkt for terrorvirksomhet, og det er jo nå tatt ut tiltale mot disse kan dette ha forbindelse med de som allerede er tiltalt for terrorvirksomhet?

Sponheim: Det er det alt for tidlig å si noe om.

Journalist 18:03: kan akkurat bekrefte at det også har vært en episode på Utøya nå, kan du si noe om det?

Sponheim: Ja, det-e, Vi har også fåtteh denne meldingen, og det er for tidlig å si om det er noen sammenheng men vi jobber med saken for øyeblikket

Journalist: Veit dere hva som har skjedd der?

Sponheim: Det må vi komme tilbake til, og det vil helt sikkert også nordre Buskerud politidistrikt komme tilbake til, vi har nå tett kontakt med nordre Buskerud.

Journalist: Hvem skal folk kontakte som er bekymret for sine pårørende.

Sponheim: Det kan Aas si noe om.

Aas kl. 1804: Bare understreke det som jeg sa, det situasjonen er uavklart vi tar høyde for absolutt alle eventualiteter, og det er alt for tidlig å ha noen teori om hva det måtte enn være. Når det gjelder pårørende; som har behov for svar på spørsmål, så kan de ringe det nasjonale kontaktnummeret som er 81502800, gjentar 81502800. Når det gjelder vitner, publikummere som har tips til politiet og det ber vi anstendig om at vi får nå, alle mulige observasjoner som er gjort i Oslo sentrum, som kan knyttes til denne uavklarte situasjonen, de bes ringe telefonnummer 22669966 jeg gjentar (gjentar).

18:04:40 Vi er helt i innledningsfasen, det er uoversiktlig, det er uavklart, vi trenger informasjon, men vi har satt av det vi har av ressurser, personell og materiell.

Journalist: (TV 2 nyhetskanalen): Kan du repetere skadeomfanget en gang til?

Aas: Skadeomfanget er ikke klarlagt, det er en situasjon som er så langt uavklart, uoversiktlig og vanskelig.

Journalist: Hvor mange er omkommet?

Aas: Vi har ikke noe tallmateriale der, vi har dessverre bare konstantert at det er omkommende og at det er sårede.

Journalist: er det redegjort for alle som var inne i regjeringskvartalet?

Aas: Som jeg sier, situasjonen er uavklart og vi er nå i gang med å bland annet gjennomføre bygningene der nede, alt blir gjort i tur og orden, men vi trenger faktisk tid, det er tidlig og vi er langt ifra å ha noe som helst slags oversikt.

Journalist: Dere ber folk holde seg ut fra Sentrum, hvorfor det?

Aas: 18:05:42 Det er fordi situasjonen er såpass uavklart som den er, og fordi det som har skjedd har skjenn. Så det er faktisk en innstendig anmodning, at så lenge offentlige kommunikasjonsmidler går som normalt, det vurderer vi løpende, så bør publikum forlate Oslo sentrum, komme seg hjem og forholde seg rolig. Det er av sikk.. **Journalist:** Er det på grunn av flere bomber **Aas:** Jeg vil si det sånn at det er av sikkerhetsmessige årsaker at vi kommer med den oppfordringen og vi ber om at den blir etterkommet. Unngå ansamlinger- Unngå store forsamlinger ute- Dra hjem.

Journalist: Det er planlagt store konserter lørdag og søndag, med tanke på beredskap fremover, er dette noe politiet kommer til å prøve å få avlyst; at det ikke blir konserter?

Aas: 18:06:25: Vi vurderer alle disse tingene, vi får alt inn på bordet, alle denne typen vurderinger vil bli tatt løpende og vi er allerede i gang med det. Det jeg forsøker å si er jo nettopp at vi bør unngå sammeneestimlinger av, av folk og det ligger da i sakens natur,

og der ber jeg også i og for seg den enkelte om å ta et selvstendig valg; ehh.. Det er neppe tiden for å møte opp på den typen ting nå.

Journalist: Hvilke vitneobservasjoner har dere fått så langt?

Aas: Det jobbes det med, som sagt av Sponheim, dette har vi ikke oversikt over, det jobbes nå med alt tilgjengelige, all tilgjengelig etterforskningskapasitet i forhold til å klarlegge det som har skjedd. Men der er vi helt i startfasen.

Journalist: Hvor var statsministeren når det smalt?

Aas: kl.18:07:11 Han var i sikkerhet!

Journalist: Hvor?

Aas: Det vil vi ikke si, men statsministeren sammen med en del andre personer og institusjoner blir løpende vurdert. Statsministeren var og er i sikkerhet.

Journalist: Hva er deres hovedteori for hva som har skjedd her?

Aas: Vi har ingen hovedteori, vi har ingen arbeidsteori engang, vi har mer enn nok til å skaffe oss en oversikt over hva som har skjedd

Journalist: Kommer det til å bli noen skjerpet sikkerhet på flyplasser og sånt rundt i landet i dag?

Aas: 18:07:40: Vil ikke forskuttere noe, men dette blir løpende vurderinger, også kommer beslutningene etter hvert.

Journalist: Hva er grunnen til at dere så sikkert kan si at det er en bombe?

Aas: Vi har ikke sagt noe sikkert, men vi har sagt at det er en eksplosjon, og det er, da er det eksplosiver som er benyttet, ehh.. det sier skadeomfanget noe om, og vi legger jo på mange måter som dere skjønner til grunn en verstefallsteori her.

Journalist: Men, det har jo vært terroranslag mot mange europeiske byer de siste årene, har dere grunn til å tro at det er det som har skjedd her nå?

Aas: Vi vil ikke konkludere noe, vi konstaterer bare at det er snakk om eksplosiver, det er snakk om ødeleggelser, det er snakk om omkommende, og da er vi nøtt til å ta høyde for alle eventualiteter, og det gjør vi!

Journalist: Veit dere om det er folk inne i bygningene?

Sponheim: Det veit vi ikke.

Journalist: Hvordan er tilstanden på de skadde?

Sponheim: Det veit vi heller ikke noe om.

Journalist: Har dere noen savnede som dere veit om?

Sponheim: Nei, nå går de jo gjennom bygget, har begynt arbeidet, så foreløpig veit vi ikke det.

Journalist: Har du vært i kontakt med noen, som har kommet ut av bygget, som har sagt noe om det?

Sponheim: Det kjenner jeg ikke til.

Aas kl. 18:08:41: Det pågår løpende søk, det pågår et løpende arbeid for å få oversikt.

Journalist: Når du sier verstefallscenario, betyr det at regjeringen er evakuert, er de i sikkerhet i en annen del av landet, eller hvordan?

Aas: Det betyr at alt det du nevner, samt mange andre momenter blir ivaretatt løpende.

Journalist: Men er dere bekymret for folk som bor i sentrum?

Aas: Man skal aldri overdramatisere, situasjonen er alvorlig, den er uavklart, den er uoversiktlig, vi er i utgangspunktet ikke det, så lenge man er alene der man er. Altså hvis

man eh.. Gjenoppretter hadde jeg nært sagt en normal bostruktur så vil vi si at det er det beste enn så lenge.

Journalist: Dere anmoder folk om å ikke bruke mobiltelefonene?

Sponheim: Ja, det har vel gått ut en melding om det, og det var fordi nettet var sprengt en, en periode og det var viktig for nødetatene å komme ut og få kontakt med eh, og bruke det nettet som var tilgjengelig.

Journalist: Du sier at dere anbefaler å ikke samles (...) betyr det at dere ikke anbefaler folk å reise?

Aas: Ja, jeg tror jeg vil si det at på nåværende tidspunkt, så uoversiktlig som situasjonen er Oslo- området så bør man vurdere sine bevegelser. Og som sagt, vi vi ser helst, vi oppfordrer helst til at folk drar hjem og forholder seg ehh. På sine boplasser.

Journalist: Det er ganske sterke advarsler?

Aas: Ja, det er det, menne jeg tror kanskje at de avspeiler den kaotiske situasjonen som er i sentrum.

Journalist: Har Norge noensinne vært rammet av noe liknende?

Sponheim: Nei, dette er jo ganske spesielt, men nå gjenstår det jo å se hva som ligger bak denne handlingen altså.

Journalist: Hvordan er det å være fungerende politimester på en dag som dette?

Sponheim: Nei det, eee. Dagen blir jo snudd på hodet for å si det sånn. Men det har vi jo tatt høyde for, dette har vi øvd oss på, så vi er godt forberedt.

Journalist: Hva er de videre skrittene nå?

Sponheim: Ja, nå jobber vi jo videre etterforskningstaktisk, og vi jobber også på åstedet for å prøve å sikre spor og gjennom kriminaltekniske funn. Det er det er det arbeidet som nå vil pågå. Eehh.. tterforskningsmessig.

Journalist: Hvor stort mannskap er i sving fra Oslopolitiet nå?

Sponheim: Ja, noe tall har vi ikke på det, men alt som er tilgjengelig, og som jeg sa vi har også innkalt masse personell som er på ferie, men som er i nærheten og kan komme til byen i løpet av noen timer.

Journalist: Ambisjoner i etterforskningsarbeidet?

Sponheim: Nei, ambisjonene er å gjøre et godt og solid arbeid, vi er godt i gang allerede og dette er viktig vi tror jeg gjennom dette arbeidet vi nå er i gang med at vi skal finne løsningen på hva som har skjedd.

Journalist: Er det slik at det haster å finne spor mens de enda er ferske?

Sponheim: 18:11:50: Ja, det er forskjellige faser i e slik etterforskning, så gjelder det bare å være, tenke klart og gjøre jobben som vi har lært.

Journalist: Dette er jo mildt sagt en ny situasjon for politiet i Norge, har dere kompetanse til å etterforske dette?

Sponheim: Ja, så langt så ser vi ikke noen grunn til å hente noen kompetanse annet enn fra, fra egne rekker, pluss at vi parallelt også har bistand fra forsvaret på en del områder.

Journalist: kan du si noe om det?

Sponheim: Nei, det gjelder blant annet i forbindelse med arbeidet med eksplosivene, og det gjelder også transport av mannskaper med helikopter.

Aas: bare skyte inn att eh per nå så har jo hovedprioriteten vært å konsentrere seg om å redde liv og helse, det er naturlig så uoversiktlig som det er. Også kommer det andre etter hvert, så det å sikre åstedet, og det å jobbe på åstedet, det kommer nå, som sagt er ikke søket avsluttet, men så lenge, hittil så har liv og helse vært det primære for politiet.

Journalist: (...) Hvor mye vanskeligere gjør skytingen på Utøya jobben deres?

Sponheim: 18:12:51: Det viser hvor uoversiktlig dette er. Det erreeh. Lite kontrollerbart, og vi må ta høyde for det meste.

Journalist: Forsvarets spesialavdeling er de?

Sponheim: Jeg vil ikke gå ut å kalle, si noe mer om hv, nei.

Journalist: Er det sperret av for dem langs veien til Utøya og sånn?

Sponheim: Det kjenner jeg ikke til, det er det Nordre Buskerud som har ansvaret for.

Journalist: Hva med de som har leiligheter og bor i sentrum?

Aas: Jeg vil på det nåværende tidspunkt si at det er klokt å holde seg innendørs. På spørsmålet ditt; bli hjemme, bli på hotellrommet! Unngå bevegelser utendørs, unngå ååhh.. unngååh. Eehh.. delta der det er store ansamlinger. Vi bør ikke ha ansamlinger nå, rett og slett. Igjen, ut fra en verstefallsteori og så uavklart som det er.

Journalist: Hva veit dere om det som har skjedd på Utøya i dag?

Sponheim: Nei, vei ikke noe mer enn det som dere veit, men vi hareeh, tett kontakt medeeh nordre Buskerud politidistrikt som jeg sa.

Journalist: Kan dere si noe om trusselnivået, er det hevet?

Sponheim:; Trusselnivået er hevet.

Journalist: Så hvilket nivå er det?

Sponheim: Nei, nå har vi ehhhh.. tatt ut alt vi har og sikrer det som vi skal gjøre etter eh.. de rutinene som er lagt opp for dette.

Journalist: Noen i regjeringen som er skad (..) og de 15 skadde?

Sponheim: vi har ikke fått noe melding om det.

Aas: Men bare for å, sånn at dere slipper å ehh.. å stille spørsmålene hele tiden, vi prøver å imøtekomme dere nå ganske tidlig og vi har som ambisjon å møte dere ganske ofte, slik at hvis vi heller kan si at vi prøver å stille opp en gang i timen så vil dere få den progresjonen vi har, og da slipper vi også å eh eh eh vurdere eventual.. en eventualiteter her nå. Hvis det, hvis det er en grei sak for dere så, så, så prøver vi å møte dere en gang i timen da il dere få eeeh, løpende informasjon fra oss.

Journalist: Har trusselen vært så alvorlig som dette i Oslo før?

Aas: Det foreligger scenarier på disse tingene her, og eh, det er jo ikke ukjente situasjoner fra utlandet, menneh, det er selvfølgelig en ny situasjon i Oslo og i Norge dette. Så får vi se hva detta tilkommer etter hvert. Hvis dere gir oss litt tid så skal vi komme tilbake når vi har noe mer.

Journalist: Bare for å få klarlagt det, er det den høyeste terrorberedskapen som oppstår nå?

Aas: deteeeh... Svaret på spørsmålet ditt er egentlig ja, det vi eh, mobiliserer nå det vi har, vi mobiliserer nå det vi har av personell og utstyr også fra omkringliggende politidistrikter, og det ligger i sakens natur at når vi også må engasjere oss på nordre Buskerud så er dette et tungt innslag for politiet på Østlandet.

Journalist: BT er sendt til utøya?

Sponheim: De vil bli sendt ja, så fort som mulig. Arbeidet er i gang.

Aas: Kan vi si det sånn? At vi møtes om en time så skal dere få forhåpentlig litt mere, så kjører vi jevnlig, hvis klokken er.. hvis vi får lov å kjøpe oss litte granne tid, hvis klokken er 1815 nå..

Journalist: ja, det var altså fungerende politimester Sponheim som har informert om det politiet veit så langt om denne hendelsen. Det er bekreftet at det er folk som er døde, og det er snakk om flere titalls som er skadd.

Vedlegg 2: Andre pressekonferanse

- NRK følger pressekonferansen med Sponheim/OPD fra 19:37

Journalist: Kan du gjenta de nye opplysningene om antall døde i regjeringskvartalet?

Sponheim: 19:38:13: Vi kan bekrefte nå at det er 7 døde og to hardt skadede

Journalist: Hva gjør dere videre på åstedet nå?

Sponheim: Nå sikrer vi åstedet, går gjennom bygningen for å lete etter eventuelle flere skadde eller drepte, og også for å sikre de funn som ble gjort på åstedet.

Journalist: Hva kan du si om sammenhengen mellom det som har skjedd i regjeringskvartalet og på Utøya?

Sponheim: Det er grunn til å tro at det er en sammenheng mellom de to episodene uten at jeg kan komme helt konkret nærmere inn på dette.

Journalist: Hva bygges dette på?

Sponheim: Det bygges på observasjoner som er gjort og at tips som har kommet inn til politiet.

Journalist: Gjør det at teorien om terror står sterkere? Med tanke på samtidighet osv.?

Sponheim: Som jeg har sagt før så er det veldig vanskelig så tidlig å si noe om motiv og bakgrunn for en så alvorlig hendelse.

Journalist: Hva skjer videre på Utøya?

Sponheim: Nå har OPD sin Beredskapstropp (BT) en aksjon, en stor aksjon på Utøya eh, og for øvrig så er det Nordre Buskerud Politidistrikt (NBPD) Som har ansvaret for det som skjer der oppe.

Journalist: Det var altså den siste oppdateringen her på Politihuset, vi kan følge med videre på denne pressekonferansen.

Sponheim: 19:39:30: Vi har fortsatt ikke oversikt over situasjonen, det vil ta lang tid, eh, om det finnes flere mulige eh, bomber eller annet sprengstoff i andre sentrumsnære områder i Oslo, det veit vi ingenting om enda, men det er selvfølgelig En teori vi jobber ut ifra og vil finne ut mer om.

Journalist: Vedkommende som er pågrepet, hva kan dere si om denne personen?
(19:49:19, journalist)

Sponheim: Jeg veit ikke om noen som er pågrepet

Journalist: (...)

Sponheim: Ja-vel, da må dere høre med NBPD

Journalist: Kan det bli aktuelt med ytterlige evakuering i Oslo eller på utøya?

Sponheim: I Oslo så har vi gått ut med anmodning (*gjentar anmodning*) når det gjelder Utøya, er det opp til NBPD.

Journalist: *Spør om hvorfor kran bre brukt i regjeringskvartalet*

Sponheim: det kan jeg ikke svare på, det er det de operative mannskapene som har ansvaret for.

Journalist: Spør om det er statsledere eller liknende som har omkommet?

Sponheim: Vi har ingen opplysninger om de omkommende

Sponheim: Pårørende blir fortsatt varslet og vi har oppe å gå vårt pårørendesenter

Journalist: Finne flere omkommende?

Sponheim: For tidlig å si noe om.

Journalist: Kan du gjenta antallet på skadde som er tatt inn til sykehus?

Sponheim: ja, totaltallet skulle ligge på en 14 personer, så da er det i tillegg til de som er drept og hard t skadde noen flere skadde personer ikke noe stort antall personer ut over en fire, fem,

Journalist: Antall inne i bygningen?

Sponheim: det veitr vi fremdeles ikke

Journalist: Det var altså den siste oppdateringen herfra.

Vedlegg 3: Tredje pressekonferanse

- Kl. 20:30 med Sponheim, hos OPD.

Journalist: Ny pressebrief i gang her:

Sponheim: Vanskelig operasjon som pågår på Utøya, da vår BT kom til øya hørte de skyting, og hvor mange det er, om det er en eller flere som har da skutt, det veit vi ikke.

Journalist: Hva er årsaken til at dere tror det kan være samme person?

Sponheim: 20:42:57: Det er opplysninger som er tilkommet politiet.

Journalist: Sponheim, kan du gjenta dette, hva er det siste om pågripelsen av en person på utøya?

Sponheim: Vi kan bekrefte at en person er pågrepet, vi kjenner identiteten til denne personen, og vi mener at han har hatt befatning med det som har hendt, både i Oslo og på Utøya.

Sponheim: det bygger vi på de opplysningene og de observasjonene som er gjort, og som vi har fått tilgang til.

Journalist: Er dette en person som er kjent av politiet,

Sponheim: det vil jeg ikke si noe om

Journalist: Er personen norsk? **Sponheim:** Det vil jeg heller ikke si noe om

Journalist: kan du si noe mer nå om hvordan vi undersøker disse sakene? Som åpenbart har sammenheng?

Sponheim: Eh, det jeg kan si er at Oslo har ansvaret, har fått ansvaret for å etterforske både hendelsen i Oslo og hendelsen på Utøya i det vi ser en sammenheng mellom disse hendelsene

Journalist: Mistenker dere fremdeles at det er bomber rundt i Oslo?

Sponheim: Det må vi ta høyde for. Og, og, de anmodningene som vi har gitt til publikum tidligere, de står fortsatt fast.

Journalist: Pågripelsen gi ikke grunnlag for å trappe ned?

Sponheim: Overhodet ikke, beredskapen er like høy, og vil være like høy til situasjonen er helt avklart.

Journalist: På egenhånd?

Sponheim: Det vil jo da den videre etterforskningen og aksjonen avklare, og også den etterforskningen som pågår i Oslo.

Journalist: Er det mulig å gjennomføre dette på egenhånd?

Sponheim: Vi har (...) det må vi komme tilbake etterforskning osv.

Journalist: Veit dere noe mer om denne personen enn identiteten hans da?

Sponheim: Nei, det må vi komme tilbake til når vi veit noe mer.

Journalist: Politiet vil ikke bekrefte terror, står dere fast ved det?

Sponheim: Nei, motivet er høyst uavklart.

Journalist: Er denne personen (...) beregnelig?

Sponheim: kan ikke si noe om

Journalist: Pågripelsen?

Sponheim: Kan jeg ikke si noe om, kun fått bekreftet selve pågripelsen.

Journalist: Når skjedde det?

Sponheim: har ikke klokkeslett?

Journalist: var det BT?

Sponheim: kan jeg ikke si noe om.

Journalist: Kan du bekrefte omkommende på Utøya?

Sponheim: det må vi komme tilbake til ved neste pressebrief.

Sponheim: Det viktigste der oppe nå er å få kontroll på situasjonen, og få de som er der oppe i sikkerhet.

Journalist: Kan det være enmannsverk?

Sponheim: det veit vi ikke noe om, det vil tiden vise.

Journalist: Situasjonen har blitt betegnet som uoversiktlig tidligere i dag, er den fortsatt like uoversiktlig?

Sponheim: Det er fortsatt ehh.. like uoversiktlig.

Journalist: Er det grunn til å tro at det kan skje flere ting?

Sponheim: I denne saken, og ut fra det vi har erfart så lang så er det holdet vi alle muligheter åpne.

Journalist: hørt noe mer om mennesker i bygningene?

Sponheim: nei, og det arbeidet pågår fortsatt, og ikke fått noe mere derfra.

Journalist: Har dere vurdert å evakuere flere av de sentrumsnære områda?

Sponheim: Nei, ikke annet enn den meldingen som jeg gav tidligere at vi ber folk holde seg unna sentrumsområdene.

Journalist: Det var altså visepolitimester SS som holdt denne pressebriefen her på politihuset, forteller at det når pågrepet en person på Utøya, han settes i sammenheng, knyttes (...) det er altså den siste oppdateringen her fra politihuset.

Vedlegg 4: Fjerde pressekonferanse

- Sveinung Sponheim, hos OPD. Viser klokken 23:20 på TV 2.

Sponheim: Det siste med tanke på dødsfallene er at 4 nå er identifisert, fire er identifisert og tre er fremdeles uidentifisert, i tillegg er det da tallet skadde 9 til ti hardt skadde.

Journalist: Var det Oslo?

Sponheim: Det er Oslo jeg nå snakker om.

Journalist: Hva er tallene for Utøya?

Sponheim: jeg kommer tilbake til det, vi er nå i gang med fin søket på Utøya, det er gjort funn av udetonerte eksplosiver på øya, eh... det er også stor grunn til å anta at tallet døde vil stige.

Journalist: Hva bygger du det på?

Sponheim: Det er tilbakemeldingene og de funn som er gjort når man gjennomgår øya litt mere finkjemmet enn det svi har gjort tidligere.

Journalist: Det går rykter om at den bomben er blitt funnet inne i en bil, stemmer det?

Sponheim: Hvor? **Journalist:** utøya S; eh... det kan jeg ikke bekrefte..

Journalist: Det spekuleres i om det var en eller flere gjerningsmenn, dere har jo pågrepet en person, hva mer kan du si nå?

Sponheim: Dette er en etnisk norsk nordmann, 32 år gammel. Det er det jeg kan si om det.

Journalist: veit du om han opererte alene?

Sponheim: Det kan vi ikke si med sikkerhet enda, han sitter som sagt tidligere i avhør med våre etterforskere.

Journalist: Er dette en mann politiet kjenner fra før?

Sponheim: Det kan jeg ikke si noe om.

Journalist: Veit dere noe om motiv?

Sponheim: Ingenting om motiv enda.

Journalist: Dere har tidlige meldt om uoversiktlig situasjon og anmodet folk å holde seg hjemme, har det endret seg nå?

Sponheim: Det har ikke endret seg.

Journalist: Så det er ikke avsluttet?

Sponheim: Dette er ikke avsluttet (...) Snakker om identisk utkleddning i Oslo og på Utøya..

Journalist: Hva er politiets bilde av hva som har skjedd nå?

Sponheim: Det er for tidlig å si noe om, det må vi komme tilbake til.

Journalist: Hvem er det som har ansvaret for sikkerheten i Oslo nå?

Sponheim: Det er OPD som har ansvaret for sikkerheten.

Journalist: Om hva som har skjedd i avhøret?

Sponheim: Nei, det kan jeg ikke si noe om, annet enn at som jeg sa tidligere at det er en dialog mellom den som er pågrepet og de som stiller spørsmål.

Journalist: Så mannen er villig til å svare på spørsmål?

Sponheim: Mannen er villig til å ha en dialog med politiet.

Journalist: Motiv?

Sponheim: Han har ikke gitt noen form for motiv.

Journalist: Gruppetilhørighet?

Sponheim: Det veit vi ikke noe om enda.

Journalist: Hva slags eksplosiver?

Sponheim: Det veit jeg heller ikke.

Journalist: Veit dere om det bare var en mann som var ute og skjøt på Utøya?

Sponheim: Det veit vi heller ikke sikkert noe om.

Journalist: Har han registrert med våpen?

Sponheim: Det veit vi heller ikke noe om.

Journalist: Grensen er stengt?

Sponheim: ja, det ble gjort umiddelbart alle grenser inn og ut fikk melding om hendelsene kort tid etter at de fant sted.

Journalist: Det letes etter en spesifikk bil?

Sponheim: Det kjenner jeg ikke til noe spesifikk bil det letes etter

Journalist: Hva kan du si om etterforskningen, vi veit det har blitt tilbudt ressurser fra andre land i etterforskningen?

Sponheim: Ja, foreløpig så har vi nok kapasitet til å foreta den etterforskningen som vi mener er nødvendig på dette tidspunktet og vi har store ressurser tilgjengelig for akkurat dette formålet.

Journalist: Hvordan han tok seg over til Utøya?

Sponheim: Det veit vi ikke enda. Det er noe av det som etterforskningen vil klarlegge.

Journalist: Pågripelsen?

Sponheim: Det kan jeg ikke detaljene omkring.

Journalist: Er vi under angrep fra utlandet?

Sponheim: Foreløpig er det en nordmann vi har pågrepet-

Sponheim: En som er norsk statsborger.

Journalist: leter dere etter flere?

Sponheim: Eh, vi holder alle muligheter åpne, fortsatt.

Journalist: Tidligere kjenning?

Sponheim: Det kan jeg ikke bekrefte.

Journalist: videre utover natta?

Sponheim: Nå fortsetter den taktiske og tekniske etterforskningen, vitneavhør, ehhhh. Både i forbindelse med hendelsene i Oslo og hendelsene på Utøya.

Journalist: mange vitner?

Sponheim: ja, vi har jo en hel del vitner i Oslo, og også på utøya.

Journalist: hva gjør dere for å sikre verdier i bombeområdet i natt?

Sponheim: vi sikre åstedene der vi har kontroll på åstedene' og veit det finnes eksplosiver.

Sponheim: Områdene som er sikret vil være sikret helt til vi har gått gjennom bygningene og sikret bygningene, også gjort de funn som vi skal der.

Journalist: Hva slags eksplosiver?

Sponheim: det må ekspertene si noe om.

Journalist: Veit dere noe om hva slags våpen han brukte?

Sponheim: Nei, det veit vi ikke enda, men det skal være et automatvåpen

Journalist: Tror dere det er flere bomber på vei i selve Oslo sentrum?

Sponheim: Det vit vi ikke enda, men vi holder alle muligheter åpne.

Journalist: Dere har tidligere (...) mot å samle seg på utesteder (...) fortsatt?

Sponheim: Ja, vil vil fortsatt be folk i Oslo helst holde seg unna sentrums områdene inntil situasjonen ... **Journalist:** Hvilke steder bør man holde seg unna? **Sponheim:** Det er særlig der hvor det er offentlige bygninger, ehh.. som virker å være mest utsatt, men forøvrig så ber vi folk være sammen i s-s-store ansamlinger.

Journalist: hva med kollektiv?

Sponheim: Nei, foreløpig går kollektivtransporten som normalt, bortsett fra en trikkelinje, den som går forbi regjeringskvartalet.

Journalist: men vil dere advare folk mot å reise kollektivt?

Sponheim: Nei, da hadde vi gjort det, hadde vi villet det.

Journalist: rettet mot AP?

Sponheim: nei, det veit vi ikke noe sikkert om.

Journalist: Hvor er de unge mennesker fra den politiske leir?

Sponheim: De er tatt hånd om, og bragt til et pårørendesenter. Ikke så langt unna, på Sundvollen og også andre steder.

Journalist: omkommende i sjøen?

Sponheim: det kan jeg ikke bekrefte.

(...)

Journalist: har mannen innrømmet noen befatning?

Sponheim: det kan jeg ikke si noe om.

(...)

Journalist: muligheter til å oppklare dette?

Sponheim: avhengig av avhørene og hva han sier.

Journalist: hvordan bistår Forsvaret?

Sponheim: De bistår blant annet med kvalifisert personell når det gjelder bombesøk og avdetonering av eksplosiver

Journalist: Er bombesøket avsluttet?

Sponheim: Nei, det er ikke avsluttet hverken på utøya eller i Oslo

(...)

Journalist: Hva er din kommentar til NT og el Arabia, er det en del av hellig Jihad?

Sponheim: nei, det kan jeg ikke si noe om.

Journalist: Det har gått rykter om at det er en spesialgruppe som har gått sammen med politiet for å sikre Oslo sentrum, stemmer det?

Sponheim: Helt ukjent.

Journalist: Er det sann at dere ikke behandler opplysningene om at denne islamistiske gruppen Ansar al Jihad har tatt på seg ansvaret?

Sponheim: jo, vi behandler alle opplysninger. Fortløpende

Journalist: er det enkelte miljøer dere oppsøker nå for å få ut informasjon?

Sponheim: Eh, ikke foreløpig. Avhengiger av hva slags funn vi gjør og hva personen som er pågrepet ønsker å fortelle oss.

(...)

Journalist: hva kan du si om han?

Sponheim: ikke noe mer enn at han er en mann på 32 år.

Journalist: har han jobbet i Forvaret?

Sponheim: ikke meg bekjent.

Sponheim: Vi har fått tilbud om hjelp fra utlandet ja, men foreløpig vurderer vi det fortløpende ut fra de mannskapene vi har selv. Vi har ikke avslått det, men vi vil vurdere det etter hvert.

Sponheim: nei, dette blir siste pressekonferanse i dag.

Vedlegg 5: Femte pressekonferanse

- Viser på TV2 kl. 03:48: Fungerende Kommunikasjonsdirektør Wenche Bjørnbor innleder.

Innledning fra kommunikasjonsdirektøren:

Bjørnbor: Velkommen til denne pressebrief (...) Vi har innkalt dere nå, for å si noe nærmere om omfanget når det gjelder omkommende. Vi vil gå en redegjørelse fra politidirektør Mælan, det vil også være muligheter for spørsmål til han og til visepolitimester Sponheim i OPD. Versegod, politidirektør Mæland.

Mæland: Takk for det. Vi har nettopp avsluttet et koordineringsmøte hvor berørte politidistrikter og særorganer, altså det er Kripos og politiets sikkerhetstjeneste, som har vært tilstede der. Og eh. Eh. På det møtet så har vi hatt en oppdatering på situasjonen, utvekslet informasjon og også fått klarlagt mer om omfanget hva gjelder antall drepte på Utøya det, en grunn til at vi ikke har kunnet komme ut med det før nå er rett og slett fordi det har tatt tid å gjennomføre området. Ehhhm og det vi veit nå er at vi kan si er at det er mist 80 drepte ... på Utøya. Det samme, det sier seg selv at dette er eneh, gir noen dimensjoner til denne hendelsen der ute som er helt eksepsjonell, og det er viktig for oss å nå i denne kritiske fasen sørge for at pårørende blir ivaretatt på en god måte, det er opprettet pårørendesenter på både Sundvollen hotell, og i Hønefoss, vi har opprettet en pårørende telefon som folk kan ta kontakt på, og vi vil følge situasjonen fortløpende fremover hva gjelder behov for ytterligere bistand opp mot de pårørende (...) det er også slik at Riksadvokaten allerede tidligere i dag har besluttet at bestemt at det er OPD som har etterforsknings ansvaret for etterforskning i forhold til dagens hendelser. POD har besluttet at det er OPD som har den operative koordineringsansvaret i forhold til det videre arbeidet. Ehhhm. Ett tema på dagens møte var også behov for bistand, det er jo slik at POD har et ansvar i forhold til å koordinere og altså samordne, sørge for at ressurser er tilgjengelig for de som skal forestå det videre politiarbeidet, og det vil være slik at kripos kommer til å bistå med teknisk etterforskningsressurser og i tillegg kommer det til å bli hentet inn slike ressurser fra øvrige politidistrikter.

Det er tror jeg kortversjonen som jeg tenkte å komme med nå.

Det er også slik da at ledelsen i Oslo Politidistrikt er tilstede her, både politimester Anstein Engedal, visepolitimester Sveinung Sponheim og politimester Sissel Hammer i Nordre

Buskerud politidistrikt, ehh.. slik at de er også tilgjengelige for spørsmål som dreier seg mere om selve etterforskningen altså detaljer i forhold til hendelsen, det er ikke ting som Politidirektoratet eh.. går inn i, vår oppgave ligger på koordinering og sørge for ressurstilgang og vi vil naturligvis sørge for å ha oversikten til enhver tid over det som skjer. Er det noen spørsmål til meg?

Journalist: Ehm.. Kan kanskje få lov til å stille deg spørsmålet en gang til- eh.. hvorv, hv, det var altså åtti stykker du sa, det var minst åtti drept?

Mæland: 03:43:42: Ja, det er det, den oppdaterte kunnskapen som vi sitter på nå sier det at det er minst 80 drepte på Utøya.

Journalist: Hva sier det i forhold til at det, arbeider dere fortsatt ut ifra at det er en og samme person som har drept alle?

Mæland: Når det gjelder spørsmålet knyttet til etterforskning av saken så er det noe som OPD vil kunne si noe mere om.

Journalist: øh.. vh-hv, hvordan, dette er jo eh.. Store tall som du sier, hvordan påvirker dette arbeidet her?

Mæland: Vel, dette er jo en situasjon som påvirker oss alle sammen, det er jo ingen som er uberørt av det som har skjedd i dag, dette er jo en eh.. Hendelse av helt katastrofale, katastrofalt omfang, eh, vi har eh, Norge er et lite land, det er flere av oss som kjenner folk som er involvert i dette, og det er et stort alvor som har preget vårt arbeid i hele går kveld og i natt.

Journalist: Tallet på 80, er det en grunn til å tro at det er et endelig tall da?

Mæland: Det tallet vi går ut med nå er at vi sier minst 80, eh, vi kan ikke garantere for at ikke det vil øke noe, vi har ikke tilstrekkelig oversikt over antall skadde, vi veit at det er noen hardt skadde som er under behandling på henholdsvis rikshospitalet og Ullevaal sykehus, også veit vi at det er en lang rekke skadde, muligens med mindre skader som er behandlet på lokale sykehus. Så den totale oversikten over eh situasjonen når det gjelder skadede, den vil vi sannsynligvis ikke ha før i morgen.

Journalist: kan du gi et estimat på anslagsvis hvor mange skadde det kan være?

Mæland: Nei, det kan jeg ikke gå inn på nå.

Mæland: *Vender seg til salen «Okei», går ned fra talerstolen.*

Journalist: 03:45:42: Ja, da hørte vi altså politidirektør ØM redegjøre eh, dette var nok et tall som var såpass høy at det overrasket alle. (...)

I forlengelse av pressekonferansen, samme journalist, men Sveinung Sponheim stiller til intervju.

Journalist: 04:06:01: Ja, vi har med oss fungerende politimester i OPD, Sveinung Sponheim her, jeg kan stille deg noen spørsmål først her.. Hva tenker du om et tall på minst 80 drepte på utøya?

Sponheim: Ja, det er nesten utenkelig at noe sånt kunne skje i Norge.

Journalist: og, og dette er en person som alene skal ha klart å drepe alle disse menneskene?

Sponheim: Ja, så langt så har ikke etterforskningen avdekket at det har vært andre personer tilstede, men avslutningen er jo ikke avsluttet enda, så det gjenstår å se.

Journalist: men med så mange drepte, hva slags våpen er det snakk om her?

Sponheim: Helt sikre er vi ikke, men det er altså brukt minst ett automatvåpen.

Journalist: men, men det er snakk om flere våpen her?

Sponheim: Det kan være det, men det vil jo bli avdekket etter hvert.

Journalist: Eh. Dette er jo et veldig høyt tall, og det har vært snakk om eksplosiver, utelukker man at det har vært benyttet?

Sponheim: Så vidt jeg veit så har det ikke vært av detonert eksplosiver på Utøya, men vi har jo funnet eksplosiver og disse har blitt tatt hånd om av bombeeksperter

Journalist: 04:07:09: Men den antatte gjerningsmannen er jo arrestert, hvor villig er han til å snakke?

Sponheim: ehh.. vi har en dialog med han. Ehh.. og han har gitt noen opplysninger som er interessante for oss, og som har bragt oss videre i etterforskningen.

Journalist: Ja, innrømmer han befatning med dette?

Sponheim: jeg kan ikke gå i detaljer, men noen av opplysningene kan nok hjelpe oss videre.

Journalist: Hva veit dere om denne personen?

Sponheim: Vi veit ikke mere om han enn det media gjør gjennom den web siden han selv har lagt ut på internett, som vi jo sier noe om den personen, men om de holdningene som gjengis der har vært motiverende for denne handlingen det gjenstår å se.

Journalist: men er han et helt ukjent blad for politiet?

Sponheim: Ja, så godt som.

Journalist: Men er det overraskende at en person som er så ukjent for politiet kan stå bak noe så ufattelig om dette?

Sponheim: Ja, det er alltid overraskende at en sånn tragedie kan ramme oss her i Norge.

Journalist: Hvordan vil dere arbeide videre nå, antar dere at det bare var denne personen, eller kan det være flere?

Sponheim: Vi arbeider fortsatt med en hypotese om at det kan ha vært flere personer involvert i dette.

Journalist: Eh, nå som dere veit litt mer om personen har dere fått noe som kan si noe om noe motiv, har det vært et mål å ramme Arbeiderpartiet her?

Sponheim: Det veit vi ikke noe om enda, det vil vi komme tilbake til etter hvert.

Journalist: Dere sier også noe om, tallene i Oslo blekner jo litt i forhold til det som har skjedd på Utøya her, og dere veit litt mer om sleve bomben her, hva kan du si om det?

Sponheim: Det vi kan si er at ehmmeh, sprengstoffet var plassert i en bil, som da ble plassert i da, eh, regjeringskvartalet og den bomben, eller dette sprengstoffet ble detonert etter at gjerningsmannen hadde forlatt stedet

Journalist: Hva slags bil er dette snakk om?

Sponheim: Det er en varebil/kassevogn.

Journalist: Har dere fått noen vitneobservasjoner på den i forkant av hendelsen?

Sponheim: Det har vi, så nå sjekker vi disse opplysningene opp mot forskjellige vitneutsagnene på stedet

Journalist: eh, de tallene på omkommende og skadde, i, i Oslo, de er fremdeles de samme som tidligere?

Sponheim: ja, det er riktig.

Journalist: Det var det vi rakk her fra Sentrum Politistasjon, dette var fungerende politimester i Oslo, som, som akkurat orienterte oss.

Vedlegg 6: Sjette pressekonferanse

- Viser på TV2 fra 09.02 til 09.27
- Stabssjef Johan Fredriksen og kriminalsjef Roger Andresen holder pressekonferansen hos OPD

Andresen: 09:03: Ja, god morgen, alle sammen, ehm, vi har nå vært igjennom en utrolig tragisk hendelse, og en hendelse som satt Norsk politi, og samfunnet for øvrig på store prøver. Det er utrolig viktig for oss i politiet å både be om at alle har omtanke for og respekt for alle de ofrene som nå har blitt lidende, og ikke minst deres pårørende.

Riksadvokaten har gitt Oslo politiet ordre om å ha ansvaret for etterforskningen på begge gjerningssteder, det vil si at Oslo politiet har ansvaret for etterforskningen i denne saken totalt sett, og det er nå slik at vi er i gang med en etterforskning som både kommer til å bli meget omfattende, og meget langvarig.

Dere har sett åstedene, og dere forstår at bare de tekniske undersøkelsene kommer til å ta veldig lang tid. Og vi ber derfor om at detaljer knyttet til etterforskningen nå er vanskelig for oss å gi fordi vi trenger tid til å få dette store puslespillet sammen.

Vi bruker jo nå de ressursene som er mulig i denne saken, og vi har bistand fra flere politidistrikt, eh, forsvaret og Oslo kommune. Og det er i alle fall grunn til å i starten å si en hjertelig takk til alle som har bistått politiet og de politifolkene som har vært gjennom disse hendelsene som ehm, har gått inn på veldig mange politifolk, det er også en av de tingene som vi vil gjøre fremover, det er å følge opp egne mannskaper og også andre som har vært involvert i dette. Flere av dere har jo også sett hvilket syn som har møtt de som har kommet først til stedet.

Hvis vi nå sier litt oppdatert så er det slik at per nå så har vi konstatert 84 døde på Utøya, og 7 i Oslo. I Oslo så er det i forbindelse med den eksplosjonen og den kraften som har vært så er vi enda ikke sikre på om det tallet er endelig. Når det gjelder Utøya så foregår det nå søk i vannet for å eventuelt å se og oppdage eventuelle ytterligere personer som er omkomme.

Gjerningsmannen som flere av dere har eh, gitt opplysninger om det er jo en norsk etnisk mann på 32 år, Han vil nå bli gjenstand for offisielle avhør, og de starte omtrent som når vi står her å prater nå.

Vi har funnet og sikte han for i et kapittel som heter allmennfaglig forbrytelser og det er straffelovens paragraf 147A, han er siktet for to forhold, og det vil si han er siktet for både forholdene i regjeringskvartalet og på utøya. Det er en bestemmelse som til slutt sier at de handlingene som er gjort, blant annet eksplosjonen, sammenrasning avbygninger, og menneskeliv som har gått tapt, det ansees som en terrorhandling og straffes med strafferamme inntil 21 år. Slik at dette er den alvorligste strafferammen som politiet har til rådighet i denne saken.

Når det gjelder det som skjer rundt i byen har vi gjennom natten gitt uttrykk for at det ikke lenger er noe behov for, eller vi ønsker ikke at publikum nødvendigvis skal holde seg unna sentrum av byen, vi ber innstendig om at man holder seg unna de avsperrede områdene av hensyn til den etterforskningen som vi gjør, og for øvrig at vi satser på at samfunnet og livet i Oslo så raskt som mulig kan komme tilbake til normal gjenge og at man således ikke lenger anmoder publikum om å være tilbakeholdene med bruk av mobiltelefon.

Vi har foretatt undersøkelser, emn enda ikke avsluttet på siktedes to eh, steder som vi stender til, og som flere av dere har sett hvor vi har vært, eh vi er ikke ferdige med undersøkelsene på disse stedene.

Slik at det er vel det jeg kan si i denne runden og så kan stabssjefen si litt om hvilke politioperative gjøremål vi har gjort og fremdeles vil gjøre.

Stabssjef Johan Fredriksen 090941:

Fredriksen: Ja, det dere ser ute i byen er jo ment til å være et tryggehetsfremmende og forebyggende tiltak. Eh, det er slik at dette er en hendelse som på en måte er ekstrem, men det er en del av vårt planverk som nå er iverksatt.

Forsvaret bistår politiet for å frigjøre politiresurser som vi ønsker de neste dagene å bruke for å skape trygghet for byens befolkning og tilreisende. Sånn at selv om Forsvaret i stor grad er inne så er det rein forebyggende eh, tiltak, ut fra en vurdering, en trusselvurdering som vi har

foretatt sammen med politiets sikkerhetstjeneste. Eh, hadde vi hatt opplysninger som tilsa at vi visste at publikum fremdeles var i fare, så ville vi opplyst om ette. Per nå så har vi ikke denne typen opplysninger, men vi har lagt oss på et høyt beredskapsnivå, for å kunne gjennomføre en rask respons, hvis situasjonen skulle snu seg igjen. Vi har pågrepet en gjerningsmann, det er ikke dermed sagt at det ikke er flere involverte og vi jobber jo bredt i forhold til det i den fasen som vi er inne i.

Det vi ber om er at publikum følger altså politiets anvisninger, eh, og spesielt i forhold til avsperringene, de vil være der lenge, det er som sagt som det ble nevnt tidligere her et meget omfattende åstedsarbeid, sånn at den indre sperringen den er helt klart udiskutabel. Vi har letta på de ytre sperringene slik at samfunnet i størst mulig grad kan komme tilbake i normalt gjenge, men det er klart vi er prega av det som har skjedd, og det vil befolkningen være også. Så det å selge trygghetsbudskapet i dag, det er vanskelig, men politiet er tilstede for befolkningen, og det som befolkningen ser, skal de tenke er trygghetsskapende. Det er hensikten. Vi har ikke råd til å la være nå å gjøre forebyggende tiltak før vi har avklart situasjonen i sin helhet. Så det er det dere ser ute og dere følger politiets anvisninger og vi anmoder altså publikum om å gjøre det samme.

Vi har gjort en del tiltak i samarbeid med nordre Buskerud politidistrikt for å ivareta alle de pårørende, eh den informasjonen som har gått ut i forhold til eventuelle vitneobservasjoner; viktig at man bruker de telefonnumrene som er oppgitt, slik at vi kan få et så godt bilde av helheten her som overhodet mulig. Så håper vi på en utvikling som kan normalisere forholdene i de grad det er mulig, raskest mulig. Men tiltakene er å ha stor forebyggende karakter, sånn at man tenker de rette tankene i forhold til det man nå ser ute.

Andresen: 09:12: Vi har en oppfordring, til eh alle som har bedrifter eller butikker i området fra Grubbegata til Hammers borg torg, og videre til Møllergata at dersom de har videoopptak, at de melder seg til politiet hvis det er videoovervåkning i butikken eller utenfor, og at de melder seg til politiets tipstelefon, som da er 22 66 99 66- og dette er en anmodning for, for etterforskning slik at vi kan få samlet inn det som måtte finnes av videoopptak fra dette området.

Journalist: Har dere hatt denne mannen, har dere eller PST hatt denne eh, mannen dere har pågrepet i på radaren?

Andresen: Eh, for å si det slik e, det jeg sa i starten, vi er nå i startfasen, og kommer veldig lite til å få noen detaljer eller hvilke etterforskingsskritt vi har kommet fram til. Og det er jo for, at vi skal være trygge på at vi kommer i riktig retning selv om vi etterforsker bred, slik at detaljer i slike ting, håper jeg dere har forståelse for at politiet på dette tidspunktet ikke kan gå ut med.

Journalist: men kan du bekrefte at politiets hovedteori er at ABB har operert aleine.

Andresen: det kan vi foreløpig ikke si sikkert, vi ser jo at vi har funnet grunnlag for å sikte han for begge forholdene, men vi tar ikke noen sjanser på det ene eller det andre, slik at vitneavhør, avhørene av den siktede personen vil kunne bidra til å avgjøre det bildet raskt, men per nå så etterforsker vi med henblikk på at det kan være fler, vi tar ingen risiko på det punkt.

Journalist: Men per nå har dere ingen plan om å pågripe andre?

Andresen: Vi er i starten av etterforskningen, og jeg kan ikke si noe mer enn det.

Journalist: I forhold til forholdene både på Utøya og i sentrum, har dere noe oversikt over tallet på savnede?

Andresen: Nei, vi eh, arbeider nå sammen med nordre Buskerud, for å få både tallet på savnede og skadde fram, fordi det har vært kjørt personer til forskjellige sykehus, slik at nordre Buskerud jobber hardt for å få det til, og det har også sammenheng med det arbeidet vi eventuelt skal gjøre videre på sjøen.

Journalist: Har dere noen opplysninger om den antatte gjerningsmannen forsøkte å ta sitt liv?

Andresen: Som jeg sa, eh, slike spørsmål kan jeg ikke svare på.

Journalist: Hvordan ble han pågrepet, var det fordi han slapp opp for ammunisjon, eller var det politi tilstede på øya, tidligere, i forkant?

Andresen: Han ble pågrepet av beredskapstroppen.

Journalist: Kan du si noe om hans psykiske tilstand?

Andresen: Vi ønsker ikke å si noe mer om vedkommende enn det vi har gjort til nå.

Journalist: Ikke noe om motiv heller?

Andresen: Nei, eh, vi ønsker ikke å være holdt på å si trange i denne etterforskningen, vi skal ha vitneavhør, vi skal ha siktet avhør og så vil disse tingene forhåpentligvis falle på plass videre fremover.

Journalist: Vil han forklare seg?

Andresen: Det tyder på at han vil forklare seg.

(...) Spørsmål av tilsvarende innhold på Engelsk

Journalist: Har han militær bakgrunn?

Andresen: Vi ønsker ikke å si mer om dette, nå må vi få ro, jeg skjønner at dette er viktige ting for media, men som jeg åpnet med, jeg håper at dere har forståelse for at vi er så tidlig i denne langvarige og omfattende etterforskningen at vi ikke kan svare på alt dere ønsker, dessverre.

Journalist: Hva kan dere si om bomben som er brukt?

Andresen: Nei, det er også noe som vi undersøker og vi har både bombeekspertter og krimteknikere, slik at vi ønsker ikke å ha noe formening om dette per nå.

Journalist: Eksplosivene som ble funnet på Utøya, kan du si noe om hvor de ble funnet og hva slags eksplosiver det var?

Andresen: Nei, vi ønsker ikke å ha noen opplysninger om det ut foreløpig, det er ikke ferdig eksaminert å noen av stedene, slik at vi kan ikke gi noen detaljer om det nå.

Journalist: hvor lang tid vil det ta før åstedene er ferdigeksaminert?

Andresen: Det er et arbeid som kripes foretar, og det er vanskelig å si hvor lang tid det vil ta.

Gjentakende spørsmål på engelsk, påfølgende av norsk svar fra RA som bekrefter en kristenfundamentalistisk ideologi som går mot høyre hos ABB.

Journalist: Dere har ikke klart å koble han til en spesiell anti islamsk gruppering/organisasjon?

Andresen: Jeg har ingen kommentar, til det foreløpig, dette er det som etterforskningen vil holde på med.

Journalist: Når du sier kristenfundamentalistisk, hva tenker du på da?

Andresen: Nei, det er det han skriver på sidene sine. Jeg har ikke noe ytterligere enn det han skriver på sidene sine.

Journalist: Hvor lenge foregikk skytingen, og hvor lang tid tok det før BT var tilstede?

Andresen: Dette har ikke vi konsentrert oss veldig mye om foreløpig. Vi har tatt alle ressursene våre knyttet opp til å gjøre det vi skal for ofrene, de pårørende sikre åstedene, gjøre de nødvendige undersøkelsene som vi er kommet i gang med, men som kommer til å bli veldig langvarige. Så derfor har vi ikke detaljer på det.

Journalist: Var det politivakter på Utøya allerede, altså normalt, under, under eh.. under leiren?

Andresen: Det har jeg ingen opplysninger om.

Fredriksen: 09:19:44: Det kan tillegges i forhold til tidsaspektet med beredskapstroppen at eh. En innså at det kunne bli et scenario nummer to, og BT var frigjort og tilgjengelig og bisto umiddelbart når bistandsanmodningen kom. Så det var, **Journalist:** Den holder til i Oslo?

Fredriksen: Ja, den har sitt sete i Oslo.

Journalist: så det tar en tid å komme dit?

Fredriksen: Det tar den tiden det tar å kjøre fort.

Journalist: Hva kan du si om selve pågripelsen, Fredriksen, du steller med beredskapstroppen?

Fredriksen: Nei, det var en pågripelse under et søk på Utøya, en ordinær pågripelse for BT; men under helt spesielle forhold.

Journalist: Gjorde han motstand, eller overgav han seg helt selvstendig?

Fredriksen: Nei det, de detaljene de får vi holde for oss selv. Foreløpig.

Journalist: Ble det løsnet skudd under pågripelsen?

Fredriksen: Nei, det har vi ingen kommentar til nå.

Journalist: Ble noe journalister skadet?

Fredriksen: nei.

Journalist: Men du bekrefter altså at det var BT som pågrep Breivik?

Fredriksen: Ja, det er korrekt.

Journalist: Vil dere foreta det man kan kalle støttepågripelser i de kristenfundamentalistiske miljøene?

Andresen: Nei, nå er det som jeg sier, det er siktet avhørene, vitneavhørene som vil bestemme hvilken retning etterforskningen tar, og hvilke eventuelle videre personer som vi vil komme i kontakt med, så det er alt for tidlig å ha noen formening om nå.

Journalist: Har dere nå planlagt pågripelser av andre personer?

Andresen: Vi ønsker ikke å kommentere disse tingene nå.

Journalist: Du, Johan Fredriksen? Er du?

Journalist: It seems well organized, what do you think personally, is it possible that one single man prepared all this?

Andresen: I will not have any personal meaning about this (...) until now there is one person apprehended for this.

Journalist: Du, Johan Fredriksen? Er du overrasket over at det først store terroranslaget ikke kom fra islamister, men fra norske, en norsk kristen, kristenfundamentalist, overrasker det deg? - har dere vært forberedt på dette scenariet?

Fredriksen: Altså vi tenker scenarier, gjerningsmennene de åpenbarer seg gjennom etterforskningen. Vi bli ikke overrasket av noe, mennesket er det mest kompliserte konstruksjonen i hele verden, uansett hudfarge og religiøs overbevisning.

Journalist: Men har dere vært nok observante på dett miljøet? (...) Men her har vi altså en person som har vært medlem av frimurerlogen, og som flagger da kristne verdier.

Fredriksen: Altså politiet, og politiets sikkerhetstjeneste følger de miljøene som vi har indikasjoner på at kan utgjøre en fare, og så kan man ikke gå direkte inn på hva man visste, eller eventuelt det får etterforskningen holdt jeg på å si bli en del av.

Journalist: men denne mannen han har unngått politiradaren, det må vil vel kunne fastslå?

Fredriksen: Ja, altså i den grad det er mulig å forebygge slike handlinger så ville det selvfølgelig ha skjedd og det var altså ikke mulig i det tilfellet her.

Journalist: Så han har vært helt ukjent for dere?

Fredriksen: Det er din konklusjon.

Journalist: Har han fått en forsvarer?

Andresen: Han har bedt om altså alle strafferettslige prosessuelle rettigheter vil selvsagt bli fulgt her.

Journalist: Det ser ut til å bli kjørt inn ett ganske stort antall soldater i byen, kan du si litt om det?

Andresen: Ja, det som JF sa, vi har jo et samarbeid med forsvaret som ligger til grunn i en avtale, og forsvaret under politiets ledelse kan da får objektsikringsoppgaver, for at vi skal frigjøre våre politiresurser til det å skape trygghet i Oslo, og vise politiet i ordinære situasjoner.

Vi har forståelse for at det kan se litt dramatisk ut, men det er altså en helt ordinær avtale som ligger til grunn og som gjør at politiet da kan konsentrere seg om ordinære politi oppgaver, og ikke bruke våre ressurser til å passe på bygninger.

Journalist: Er det Heimevernets innsatsstyrker eller er det spesialsoldater som er kaldt inn, eller er det begge deler?

Fredriksen: Forsvaret bistår på brei fornt, vi har ressurser i forbyggende sammenheng, vi har ressurser fra Garden og HV-02, som primært objektsikringsansvaret.

(Gjentakende spørsmål og svar)

Journalist: Regjeringen, hvor er det den skal arbeide fra?

Fredriksen: Det tror jeg vi overlater til SMK å, å svare på. Jeg kan si i tillegg når det gjelder bygnings-eh, holdt på å si beskaffenhet så må vi ha ekspertise inn for å kunne jobbe under sikre forhold, og det er også noe som har påvirkning på tidsaspektet på kriminalteknikernes skal vi si da, tilnærming.

Journalist: Vitner skal ha observert Breivik mens han snakka i et head sett mens han da begikk denne skytinga, er det noe dere kan bekrefte?

Andresen: Nei, som sagt detaljer fra det som kommer fra vitner og etterforskning for øvrig kan vi ikke gå ut med nå.

(Nytt spørsmål om heasett, det ønsker vi ikke å kommentere)

Journalist: Any police officers among the 84?

Andresen: No, no...

(Gjentakende spørsmål om tidsaspekter)

Journalist: Kan dere si noe mer om hva slags våpen som er brukt?

Andresen: Det er en maskinpistol.

Journalist: AG-3?

Andresen: Det ønsker jeg ikke si noe mer om, emn det er en type maskinpistol.

Journalist: Hadde han mer ammunisjon?

Andresen: Det ønsker vi ikke si noe mer om.

Andresen: 09:27:21: Avslutter pressekonferansen.

Vedlegg 7: Syvende pressekonferanse

- Vises på TV2 fra kl. 1800 til 1816.
- Sveinung Sponheim holder pressekonferansen hos OPD.

Ukjent sivil ansatt: Da vil fungerende politidirektør Sveinung Sponheim (...) hva som har skjedd siden sist, ehm, vi ber om forståelse for at vi tar alle spørsmål i plenum på grunn av arbeidspresset som er her nå (...) Da gir jeg ordet til Sveinung.

Sponheim: Ja, først så skal jeg si litt om utviklingen på Utøya, det pågår fortsatt søk etter savnede personer på sjøen, eh, det vi pågå helt til det blir klart om de befinner seg da i sjøen eller på andre steder.

Sponheim: Når det gjelder de krim tekniske undersøkelsene der oppe så er de godt i gang, begynte i dag morges, og de første avdøde er fraktet til Rikshospitalet for obduksjon.

Eh, siktede har sittet i avhør, i hele dag, han har fått forsvarer, en advokat som han selv har ønsket, og avhørene pågår fortsatt. Det er ikke fremkommet opplysninger under avhøret som tyder på, eller kan bekrefte eller avkrefte om han vært alene om dette eller om det har vært flere om ugjerningen.

Journalist: Hva har han sagt i avhørene?

Sponheim: eh, han har bekreftet eh, en del av det hendelsesforløpet som vi kjenner til, men avhørene tar tid og vil nok foregå i flere dager.

Journalist: Motiv! Har han snakket noe om det?

Sponheim: Ikke noe motiv foreløpig.

Journalist: Ikke noe om han har vært alene, om han har vært sammen med flere?

Sponheim: Nei, og det virker som det er det som er litt kinkig for oss.

Journalist: Men hva tror dere da, kunne han klart å gjøre dette alene?

Sponheim: Det vil jo etterforskningen som nå er iverksatt forhåpentligvis avklare, etter hvert, vi har jo vitneavhørene pågående konstant, ehh gjennom disse når de er avsluttet så håper vi at vi får et mere og bedre bilde av det hele.

Journalist: Antallet omkommende på Utøya, har det endret seg?

Sponheim: Nei, det tallet er det samme.

Journalist: Antallet savnede kontra omkommende?

Sponheim: Ja, det stemmer jo altså med 4-5 savnede og 92 omkommende.

Journalist: Hva med regjeringskvartalet og tallene der?

Sponheim: Ja, det er fortsatt usikkert, det pågår søk der, en veldig vanskelig jobb, som vil ta tid.

Journalist: Har det kommet frem noe nytt i etterforskningen så langt, som dere kan bringe videre?

Sponheim: Nei, ikke noe nytt og vi etterforskningen pågår på veldig bred front, med mange opplysninger som kommer inn til politiet, og som må sjekkes ut, og tas hånd om fortløpende.

Journalist: Gjødselebombe?

Sponheim: Det kan jeg ikke si noe om, det vil jo bombeekspertene fortelle oss etter hvert.

Sponheim: Det er anvendt to våpen på Utøya, ett såkalt etthåndsvåpen som vi kaller det, og ett to hånds våpen.

Journalist: Han tømte seg for ammunisjon før politiet tok han?

Sponheim: Eh, det veit vi ikke sikkert om, jeg kan det jeg kan si om pågripelsen er at når BT folk kom til Utøya og han ble anropt så overgav han seg med en gang.

Journalist: Hvordan oppfører han seg, hvordan er hans ja, stemning?

Sponheim: Det kan jeg ikke si noe om, men jeg kan si så mye som at avhørene med han er krevende.

Journalist: Hvilket bilde har politiet nå dannet seg av denne personen?

Sponheim: Eh, vi har jo fått inn en del opplysninger både gjennom media, internett og også fra vitner, eh, og det som han oppgir selv har vært motiverende for den handlingen som han har foretatt.

Journalist: De våpnene som han brukte på Utøya, er de registrert på han?

Sponheim: Det kan jeg ikke si noe om?

Parafrasert spørsmål.

Journalist: Hvordan ser familien hans ut, har dere vært i kontakt med dem?

Sponheim: Vi har pratet med deler av familien.

Journalist: Har dere pratet med hans mamma?

Sponheim: Ja, det har vi gjort.'

Journalist: Hva sier hun?

Sponheim: Nei, det kan jeg ikke si noe om.

(Detaljsspørsmål om hvordan de kan være sikre på to våpen)

Journalist: Hvem er forsvareren

Sponheim: Det kan jeg ikke si noe om, fordi forsvareren ønsker ikke at vi skal oppgi navnet hans.

Journalist: Hvor lang tid tok det før BT var på Utøya?

Sponheim: Det tok ikke veldig lang tid, det tok 40 minutter fra vi fikk anmodningen, til vi var på plass på utøya.

Journalist: Når startet skytingen på Utøya?

Sponheim: Den startet en god del tidligere, akkurat klokkeslettet har jeg ikke, men responstiden fra vår mannskaper var veldig kjapp.

Journalist: Hva har han selv sagt om politiske sympatier og retninger?

Sponheim: Det vei jeg ikke, jeg tror ikke de har kommet inn på det i avhørende.

Journalist: Kan tallene på omkommende stige?

Sponheim: Eh, de kan stige ut ifra det jeg har sagt tidligere, men hvor my de vil stige eventuelt, det kan jeg ikke si noe om.

Journalist: Bomben som avledningsmanøver?

Sponheim: Vanskelig å si noe om.

Journalist: Medlem i pistolklubb?

Sponheim: Nei, det veit jeg ikke.

Journalist: Sponheim, hvor lang tid tok det fra skytingen startet til han ble pågrepet?

Sponheim: Ehhhm. Akkurat tidspunktet det veit jeg ikke, men ca. ja, i underkant av 1 og ½ time tror jeg.

Journalist: Så han holdt på ute på Utøya i en og en halv time?

Sponheim: ja, mye tyder på det.

Journalist: Hvorfor tok det så lang tid.

Sponheim: Presiserer kort responstid fra oss, men det var blant annet vansker med å få transport ut til øya, men problemet var løst da BT kom.

Journalist: Kan dere si noe mer om eksplosivene som ble funnet på Utøya?

Sponheim: Ja, nå har de avdekket at dette ikke var reelle eksplosiver. De vil undersøke dette nærmere, men det var ikke dynamitt knytta til dette.

Journalist: Men var det noe gjerningsmannen hadde plassert der?

Sponheim: Det veit vi ikke, men det vil etterforskningen vise.

Journalist: Kunne BT vært satt inn tidligere?

Sponheim: Nei, det er ingenting som tyder på det.

Journalist: Hvorfor tok det 30 minutter fra skytingen startet, til BT ble varslet?

Sponheim: Det kjenner jeg ikke til om det tok så lang tid veit jeg ikke, men i alle fall så responderte de straks vi fikk anmodningen.

Sponheim: Den anmodningen kom jo etter en vurdering gjort på stedet av lokalt politi

Journalist: Når er dette første gang loggført i systemet hos politiet?

Sponheim: Ja, det kan jeg ikke svare på, **Journalist:** Er ikke det et tidspunkt du burde ha klart for deg? **Sponheim:** Joda, joda, det er det, eh. Det kan jeg alltid får sjekket opp, så tidspunktet finnes.

Journalist: Du sier at avhørene er vanskelige, hva gjør dem vanskelige?

Sponheim: Det kan jeg ikke gå i detalj på.

Journalist: Er han uvillig til å forklare seg?

Sponheim: Eh, nei, han har hel tiden dialog med politiet, men avhørene er nå krevende

Journalist: er han klar og logisk?

Sponheim: Det kan jeg ikke si noe om.

Journalist: Flere vitner sier jo at det skal ha vært minst en gjerningsperson til der ute, hvordan kan dere være sikre, eller hvor sikre er dere?

Sponheim: Nei, det er vi overordet ikke sikre på, og det er noe av det etterforskningen nå vil konsentrere seg om.

Journalist: Men hva er det som tyder på at det kan være en gjerningsperson til?

Sponheim: eh, det er blant annet på bakgrunn av vitneutsagn, som vi må få bekreftet eller avkreftet. Og dette knytter seg ikke bare til gjerningspersoner, men også til om det finnes da, fremdeles udetonert sprengstoff i regjeringskvartalet.

Journalist: Har han planlagt dette i lang tid?

Sponheim: Det veit vi ikke, det vil jo da etterforskningen vise.

Journalist: Men han har jo kjøpt dette gjødslet for lenge siden, eh. Det tyder vel på at det har vært planlagt en lang tid i forveien?

Sponheim: Ja, etterforskningen som nå pågår rundt forholdene på gården vil jo avdekke dette.

Journalist: år det gjelder regjeringskvartalet, kan du si noe om størrelsen på bomba som gikk av det?

Sponheim: Nei, det kan jeg ikke annet enn som at alle skjønner så var den veldig kraftig.

Journalist: Var den i en bil?

Sponheim: Den var i en bil

Journalist: Veit du hvor lenge den sto det?

Sponheim: Det veit jeg ikke, men den sto der ikke veldig lenge. Vi har også tatt hånd om bilen som han brukte fra Oslo sentrum til Utøya, den er inntaet til Kripos, for tekniske undersøkelser.

Journalist: Utløsermekanismer?

Sponheim: Det kjenner vi ikke til. Det må ekspertene svare på.

Journalist: Hendelsesforløpet der ute?

Sponheim: Eh.. ja, det vil jo nå etterforskningen og avhørene av vitnene avklare, vi må vente til vi har avhørt alle vitnene før vi kan i noe sikkert om det.

(Gjentagende spørsmål om pågripelsen)

Sponheim: Det var udramatisk, politiet løsnet ikke skudd der ute.

Journalist: Han har tilstått?

Sponheim: Han har erkjent at han har vært der ute, og at han da hadde tilgang på våpen og at han løsnet skudd.

(...) mange spørsmål stilles på en gang.

Journalist: forhåndslagret ammunisjon der ute?

Sponheim: Det veit jeg heller ikke.

(...)

Journalist: Dataspor?

Sponheim: Vi undersøker alt som har med dette å gjøre, elektroniske spor blir nå undersøkt av blant annet Kripos.

Journalist: (...) tilknyttet til et miljø?

Sponheim: Det er vanskelig å si noe om, om dette har vært en person som har handlet på egenhånd og , hatt sitt eget lille miljø rundt seg eller om det har vært knytta til noe større miljø, det vil jeg ikke si noe om enda.

Journalist: sitter han fengsla her på politihuset?

Sponheim: Han sitter her på politihuset. ’

Journalist: PST, kunnskap om han fra tidligere?

Sponheim: Ut over det vi fant ut i går s har vi liten kunnskap om han fra tidligere.

Journalist: Fremstilt for fengslig?

Sponheim: nei (...) det skjer antakelig på mandag.

Journalist: flere våpen på kropp enn de to?

Sponheim: Nei, det var ingen andre våpen.

Journalist: ingen kniver?

Sponheim: ingen kniver.

(...)

Journalist: kaliber på våpnene?

Sponheim: Det veit vi ikke, men det var forskjell på håndvåpenet og automatvåpenet.

Journalist: arbeidet i regjeringskvartalet?

Sponheim: Ja, det er et veldig vanskelig og nitidig arbeid, det er store skader på bygget også innvendig, så det er stor risiko involvert, men denne vurderingen har vi fått eksperthjelp til. Så vi er sikre på at mannskapenes sikkerhet er godt ivaretatt.

Journalist: savnede i regjeringskvartalet?

Sponheim: Det veit vi ikke, det jobber vi med. Så langt kan vi ikke svare 100% sikkert på det, men vi veit at det finnes fortsatt rester av avdøde i ruinene

Journalist: hvor mange kan det være snakk om?

Sponheim: Det veit vi ikke, det tar nok tid og dette er et puslespill.

Journalist: Hva mener du med rester av avdøde, hva mener du med det?

Sponheim: Ja, det er kroppsdelar.

Journalist: antallet bekreftet døde der?

Sponheim: det er fortsatt syv, men det kan komme til å stige.

Journalist: hvilken etasje er de avdøde funnet i?

Sponheim: Det veit jeg ikke.

Journalist: Grunn til å tro at det er flere eksplosiver i regjeringskvartalet?

Sponheim: Det er en teori som vi jobber ut ifra, og som vi ikke kan utelukke, så derfor så holder vi altså da, sikkerhetsområdet fortsatt slik som det har vært det sist døgnet.

Journalist: Sikkerheten i Oslo generelt?

Sponheim: Sikkerheten i Oslo den vurderingen som vi har gitt tidligere, den holder vi fast ved, slik at ingenting omkring dette er endret. Vi har lettet på noen sikkerhetstiltak, knyttet til noen bygningen basert på en vurdering som vi har gjort.

Journalist: Men skal folk holde seg unna sentrum av Oslo fremdeles?

Sponheim: De skal holde seg unna de avsperrade områdene, forøvrig så kan de bruke byen akkurat som de vil.

Journalist: Forventer dere flere angrep i tiden fremover?

Sponheim: Eh, det kan jeg ikke si noe om. Men det er ingen indikasjoner på noen flere angrep.

Journalist: Hvor unge var de yngste bekreftet døde der ut?

Sponheim: Det veit vi ikke enda. Eh, nå må politiet der ute få gjøre jobben sin, og så vil vi når den jobben er gjort, gå ut med navn og alder og kjønn på de avdøde, men først må jo også pårørende varsles.

Journalist: (...)

Sponheim: Det kommer ingen navn på pårørende i dag.

Journalist: (...)

Sponheim: Det kjenner jeg ikke til.

Journalist: Veit dere hvor mange som er savnet etter hendelsen på Utøya?

Sponheim: eh, det er 4 eller 5 personer som fortsatt er savnet, det er det siste tallet vi har.

Journalist: (...)

Sponheim: Nei, det kan jeg ikke si noe om og det må jo nå (...)

Journalist: (...)

Sponheim: Nei, det er jo når vitneavhørene avsluttes. (...)

Studio bryter inn og avslutter med å si at «ja, det var siste nytt fra (...))»